Газета Верховної Ради України

Голос України

№ 3 (2503) ■ Середа, 10 січня 2001 року ■ Ціна договірна

До пікетників на майдані Незалежності в Києві, які виступають проти дезінформації у справі Гонгадзе, приєдналися представниці Спілки жінок України.

Фото Анастасії СІРОТКІНОЇ.

■ *1826 р. На Київщині розпочалося повстання Чернігівського полку проти царизму, організоване Південним товариством декабристів.*

■ *1875 р. У Варшаві народився майбутній архітектор Генріх Гай. Збудував перший на Україні критий ринок у Києві (Бессарабський).*

■ *1904 р. Розпочалася російсько-японська війна.*

■ *1916 р. Народився живописець Василь Непийпиво.*

10 січня

Актуальності та безмежної інформації

Шановні друзі!

Прийміть щиросердні вітання з нагоди ювілею газети, яка має досить символічний час народження напередодні здобуття української незалежності. Бути голосом української демократії, свободи та правосвідомості вже визначено для вас наперед. Бажаю вам злободенності, актуальності та безмежної інформації. Впевнений, що професійний досвід журналістів, зосереджених під дахом газети, дозволить мати найоб'єктивніший голос та аналіз сучасних подій на теренах України. Зичу колективу газети з нагоди 10-річчя плідного творчого життя, енергії, сміливості та відваги у реалізації існуючих задумів. Добра, здоров'я, натхнення.

С. ГАВРИШ,
заступник Голови Верховної Ради України.

Вашингтон рекомендує

Конгресмен-республіканець Крістофер Сміт, голова Гельсінської комісії США — незалежного органу американського уряду — закликав офіційний Київ «терміново і серйозно» розслідувати справу Гонгадзе. Крім того, комісія «настійливо рекомендувала» Верховній Раді продовжити вивчення фактів, що стосуються причетності офіційних осіб до зникнення журналіста». Про це повідомило Інформаційне агентство США. Американська Гельсінська комісія офіційно відома як Комісія з безпеки і співробітництва в Європі. Вона стежить за дотриманням державами—учасницями Гельсінського заключного акта. До неї входять по дев'ять членів від Сенату і Палати представників США і по одному члену від Держдепартаменту, міністерств оборони і торгівлі.

«Засобам масової інформації має бути дозволено виступати з повідомленнями і коментарями без страху, навіть якщо в їхніх повідомленнях стверджується про порушення з боку високопосадових осіб, або критикується реакція уряду на ці твердження, — йдеться в озвученій Смітом заяві комісії. — Свобода засобів масової інформації є основним елементом будь-якої демократії.

(Закінчення на 9-й стор.).

! У номер

Проти сумнівних озброєнь

Президент України Леонід Кучма вважає, що «треба відмовитися» від використання озброєння, яке містить збіднений уран. Таку думку глава держави висловив в інтерв'ю журналістам учора в Косово, в селі Брезовіце. Президент відвідав дислоковану там частину українських миротворців із складу україно-польського батальйону, котрий виконує миротворчу місію в складі об'єднаних сил KFOR. «Як відмовилися від протипіхотних мін, так треба відмовитися й від цих озброєнь», — сказав Л. Кучма.

Під час перебування Леоніда Кучми в Косово не обійшлося без інцидентів. На шляху президентського кортежу з Брезовіце близько 10 албанців перекрили дорогу камінням, не даючи проїхати машинам. Проте місцева поліція прибрала каміння з дороги.

Лампочко, засвітися!

За даними МінНС, в Україні залишаються без електропостачання 788 населених пунктів (16%), постраждалих від стихійного лиха в кінці листопада — на початку грудня минулого року. Зокрема, в Одеській області без електрики залишаються 450 населених пунктів, у Вінницькій — 290, у Миколаївській — 42, у Черкаській — 6. У Кіровоградській області електропостачання цілком відновлено.

Найбезпечніший трамвай

Міжнародний сертифікат якості і безпечності присвоєно трамвайним вагонам, які спільно з чеськими машинобудівниками випускають на дніпропетровському Південмаші. Відтепер трамваї виробництва україно-чеського підприємства «Татра-Південь» отримали своєрідну перепустку на світовий ринок. У новому трамваї ні за яких обставин не відмовлять гальма, не защемлять двері, пасажирів не вдарить струмом і жодному не прищемить руку чи ногу, **стверджує наш власний кореспондент Микола НЕЧИПОРЕНКО.**

Парламентська хроніка

Ранкове і денне засідання 9 січня

Реформи на селі дійшли межі

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Пленарний тиждень у парламенті розпочався із дня уряду — йшлося про становлення нових організаційно-правових формувань АПК у ринкових умовах. Міністр агрополітики Іван Кириленко подякував Верховній Раді за сприятливий для села бюджет-2001 і за низку прийнятих торік аграрних законів. За оцінкою міністра, зміни в сільському господарстві, які започаткував указ Президента від 3 грудня 1999 року, стали «віхою» і докорінно змінили відносини на селі. За півроку реформовано майже 11 тисяч колективних сільгосппідприємств, на їх базі створено понад 14 тисяч господарств ринкового типу, 37 тисяч фермерських господарств. Кількість фермерських господарств у 2000 році зросла вдвічі. Нині на селі діють різні сільгосппідприємства — дрібні, середні й великі, з різними формами власності. За результатами попереднього року, стверджує Мінагрополітики, вперше за останні 10 років окреслилася тенденція стабілізації сільськогосподарського виробництва. У 2000 році сільське господарство, порівняно з позаминулим роком, зазнало збитків у десять разів менше.

(Закінчення на 2-й стор.).

Я вам пишу...

Дев'ять років біля розбитого авто

Усе життя пропрацював на шахті, в 35 років став інвалідом праці, але потроху відкладав гроші, обмежуючи сім'ю у найнеобхіднішому. Дуже вже мені хотілося мати якусь автомашину. Коли ї отримали, щастю не було меж. Та 8 червня 1992 року настав кінець нашій радості — водій вантажівки грубо порушив правила дорожнього руху, виїхав на червоне світло на перехресті і... розбив моє авто.

Уже було п'ятнадцять судів. Машина так і стоїть розбита, а я чекаю шістнадцятого суду. Невже для розв'язання справи потрібно майже дев'ять років? Хто за це відповідатиме?

Микола ГАЛИК.

Красний Луч Луганської області.

У новий рік — з новим поштамтом

Новосілля

Працівники Кіровоградського головного поштамту справили новосілля. Руки реставраторів повернули будівлі 1905 року первозданну красу: відновили ліпнину на фасаді та зовнішніх стінах, декоративні скульптури каріатид та ангелів. Над входом знову зацокав годинник, який зник звідти років десять тому.

За словами генерального директора Українського державного підприємства поштового зв'язку Василя Мухіна, реставрація приміщення стала у три мільйони гривень. Кошти було використано й на технічне переоснащення служби. Відтепер відвідувачі пошти можуть скористатися факсом, електронною поштою, всесвітньою інформаційною мережею Інтернет і навіть — відеотелефоном. У залах облаштовано автоматизовані робочі місця для операторів, установлено комп'ютери нового покоління, відкрито банкомат, **повідомляє наш власний кореспондент Олег БОНДАР.**

■ *Світовий банк імовірно до кінця січня 2001 року виділить Україні останній транш позики на розвиток фінансового сектору (FSAL) в розмірі 60 млн. доларів США.*

■ *У Києві розпочався ювілейний помісний собор Української православної церкви (Київського патріархату), присвячений 2000-річчю Різдва Христового.*

P. S.

Реформи на селі дійшли межі

Ранкове й денне засідання 9 січня

(Початок на 1-й стор.).

І. Кириленко закликав парламент прискорити прийняття декотрих важливих для села законів, зокрема, про стимулювання і підтримку розвитку сільгоспвиробництва, про пільгове кредитування на селі. Водночас міністр визнав, що «проблем, недоліків і упущень в аграрній реформі безліч». Головною проблемою він назвав забезпечення правового регулювання майнових відносин на селі.

Чимало прикладів недоліків та упущень назвали у своїх виступах і запитаннях народні обранці. Багато депутатів-мажоритарників наводили не такі оптимістичні приклади, як у доповіді міністра, і запрошували його в гості до свого округу. Адже на місцях багато керівників чинять опір втіленню президентського указу.

Виступаючи від профільного аграрного комітету, його голова Катерина Ващук наголосила, що закріплення позитивних паростків реформ на селі залежатиме і від парламенту. Серед основних його завдань К. Ващук, зокрема, назвала динаміку до укрупнення сільгосппідприємств, збереження чинного порядку сплати ПДВ, створення системи державного страхування ризику в сільгоспвиробництві. Наступного тижня ВР розглядатиме вісім законопроектів із проблем села, зокрема основні засади розвитку села в Україні до 2004 року.

Обговорення доповідей у сесійній залі було гострим. «Говорити про якесь зростання чи підйом в АПК немає підстав», — зазначив Голова Верховної Ради Іван Плющ. На сьогодні в аграрному секторі економіки лише припинено сповзання вниз. Однак проти самого курсу реформ висловлювалися лише представники лівих фракцій.

У проекті постанови ВР за підсумками дня уряду, зокрема, передбачається: Кабінетові Міністрів забезпечити розробку науково обгрунтованої концепції сільгоспвиробництва в нових умовах господарювання; запровадити прийнятну систему кредитування, оподаткування сільгосппідприємств; прискорити видачу громадянам державних актів на право приватної власності на землю. Комітету ВР рекомендується прискорити внесення на розгляд парламенту проектів законів про стимулювання розвитку сільського господарства на період до 2004 року, про державну реєстрацію прав на об'єкти нерухомого майна, про іпотеку, про земельний (іпотечний) банк.

Юліана ШЕВЧУК.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Особливе без надзвичайного

— Нічого особливого на ці дні не передбачається, —зазначив, відкриваючи погоджувальну раду голів парламентських комітетів та фракцій Голова Верховної Ради Іван Плющ. Однак із залу відразу посипалися запитання: а імплементація? У порядку денному на перший у новому році, але передостанній пленарний тиждень шостої парламентської сесії законопроектів за підсумками всеукраїнського референдуму нема.

Іван Плющ поінформував депутатів, що за домовленостями усіх гілок влади було створено спеціальну комісію з представників адміністрації Президента, Верховної Ради, уряду і фахівців з конституційного права. Вона розробила і направила до Верховної Ради два законопроекти за рішенням референдуму. Своє тлумачення дав і Конституційний Суд. Однак під час голосування у парламенті ці проекти не набрали достатньо голосів для остаточного схвалення змін до Конституції (за попередні схвалення проголосував 251 народний депутат).

Після узгодження на різних рівнях було створено ще одну робочу групу для доопрацювання законопроектів, у яких має бути виписано взаємовідносини Президента і парламенту, зокрема повноваження глави держави достроково розпускати ВР. Очолював цю робочу групу заступник глави парламенту Степан Гавриш. За певними угодами з депутатськими фракціями вже напрацьовано законопроект. Але його ще не роздано депутатам, бо, як зазначив І. Плющ, ще триває обговорення, хто його вноситиме на розгляд ВР.

До того ж, на думку профільних парламентських комітетів, багатьох депутатів і фахівців, якщо до порядку денного включити законопроекти за підсумками референдуму у вигляді, підтриманому 251 депутатом, то це не відповідатиме висновкам КС.

За словами І. Плюща, у понеділок проект закону, розроблений робочою групою, направлено до спеціальної комісії, яка його і доповість Президентові. Якщо до четверга Президент подасть цей законопроект до парламенту, у четвер сесія голосуватиме про включення його до порядку денного, а можливо, і розглядатиме.

У Івана Плюща також є інформація, що вже готують «походи громадськості» на Київ з вимогами негайного винесення на розгляд ВР питань, схвалених на референдумі.

Отож, навіть за відсутності в парламентському порядку денному «чогось особливого», немає сумніву, що найближчі два тижні парламент знову стане центром політичних пристрастей. Сьогодні (у середу) першим питанням ВР заслухає інформацію Генпрокурора про хід розслідування справи стосовно зникнення журналіста Георгія Гонгадзе.

Юліана ШЕВЧУК.

Заява віце-прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко

5 січня 2001 року за абсурдними, надуманими звинуваченнями Генеральна прокуратура України порушила проти мене кримінальну справу. І, таким чином, показала, що силові структури держави є, по суті, каральними підрозділами кримінально-олігархічних груп, що можуть бути використані будь-коли проти будь-якого громадянина, без огляду на мораль, законність чи елементарну людську порядність. Найжахливішим у цій ситуації є те, що весь цей тотальний абсурд, беззаконня, правове і політичне свавілля, що відбуваються в Україні, вже нікого не дивують. Усі сприймають мало як не належне те, що прокуратура, за прямим наказом тіньових авторитетів і корупційних лідерів, веде війну проти власного уряду. Нікого особливо не бентежить те, що прокуратура просто потонула в потоках власної брехні, продажності, непрофесіоналізму, аморальності та цинізму. Майже нікого не обходить, що всі реальні резонансні справи, якими опікувалася прокуратура, ганебно провалені і навряд чи коли будуть розкриті, адже саме Генеральна прокуратура сьогодні виконує функції адвокатів для державних злочинців.

Коли мене призначали на посаду віце-прем'єр-міністра з питань паливно-енергетичного комплексу, коли я відмовлялася від парламентського мандата і депутатської недоторканності, я знала на що йду. Я бачила, як люди, які нині смикають за нитки прокурорських чиновників, запускаючи машину терору, роками безсоромно грабували і нівечили Україну. Я розуміла, що ці люди не зупиняться ні перед чим і ні перед ким, коли буде поставлено під сумнів їх благополуччя, збудоване на народному зубожінні. Але терпіти цього далі було не можна, адже йшлося, за великим рахунком, про всеукраїнське лихо, про тотальну корупцію, зрештою про саму Україну, незалежність якої поставила під реальну загрозу власна тіньова «еліта». Цьому треба було покласти край. І я щиро пишаюся тим, що працювала і працюю в уряді, який першим в історії незалежної України кинув справжній, реальний, а не удаваний виклик корупції і тіньовій економіці, першим назвав речі своїми іменами і ліквідував недоторканність новоявлених фараонів від економіки.

Повірте, долати цей шлях було боляче й важко. Мені з перших днів роботи в уряді погрожували розправою та в'язницею, незаконно запроторили за грати мого чоловіка, близьких та рідних людей, піддали нищівним репресіям тих, кому не забракло сміливості підтримати антикорупційні програми уряду в енергетиці. Але водночас я розуміла, що та несамовитість, з якою накидалися на уряд кримінально-олігархічні кола та їх кишенькові силові структури, свідчать про успішність реформ, про те, що удари по корупції з боку Кабінету Міністрів досягають свого результату. Всього лише за один рік роботи нового уряду нам удалося розгребти віковічні завали в енергетиці, стабілізувати роботу системи, усунути можливості зловживання на енергоринку. Ще трохи і ми могли б стверджувати, що антикорупційні заходи Кабінету Міністрів у ПЕК набули незворотного характеру. Розуміючи це, мої «опоненти» пішли в останню атаку. Лише шляхом дискредитації, усунення мене з посади, шляхом блокування реформ, вони прагнуть реанімувати злочинні схеми роботи на енергоринку і відновити корупційні тенденції в ПЕК.

Глибоко символічно, що чергова атака прокуратури щодо мене відбувається напередодні презентації урядової програми реформування вугільної галузі — мабуть, найкриміналізованішої в Україні. Напередодні того, коли Кабінет Міністрів проголосить безкомпромісний наступ на тіньові впливи в шахтарському краї. Символічним є також те, що чергова провокація прокуратури відбувається саме тоді, коли успіхи уряду в сфері ПЕК стали настільки очевидними, що не помічати їх просто не можна і залишається лише цинічно і нахабно викручувати руки тим, хто прагне покласти край злочинності в українській енергетиці.

Також цілком очевидно, що сьогодні дехто, в неймовірних потугах вислужитися, за будь-яку ціну хоче перевести увагу громадськості зі справжніх резонансних справ на власноруч склепані авантюри, адже набагато легше займатися дискредитацією і провокаціями, аніж проводити повноцінні розслідування, виправляти власні помилки і відповідати за власні вчинки.

Мені ж немає в чому каятися. Я не жалкую про жоден крок, який зроблено мною за рік урядової діяльності. І сьогодні я ще раз повторюю: мене не вдасться зупинити, залякати, поставити на коліна. Я свідомо обрала свій шлях і здатна долати його доти, доки дозволяє мені власна совість і гідність. Я не можу відступитися, бо то було б зрадою. Зрадою тих людей, які подолали зневіру і повірили, що можуть жити в чесній, демократичній, цивілізованій Україні!

6 січня 2001 р.

Не підсовуйте «контрабанду». Нас цікавить справа Гонгадзе

 Коментар

Усе чудово в нашій державі. Демократія повна. Свобода безмежна. Закон торжествує. І з гласністю жодних проблем.

Наприклад, недавно наш Президент зізнався, що має цікаву інформацію. Не ту, про яку ми подумали, —заява Олександра Мороза вочевидь не зацікавила Леоніда Даниловича. Він ознайомився з... переліком олігархів і зробив висновок, що вони таки є. Хто б сумнівався... Правда, Олександр Волков, екс-помічник Президента, рішуче відмежувався від олігархічної слави, бо «хто мені скаже, власником яких «заводов, газет, пароходов» я є?» Та ради Бога, члени об'єднання «Антимафія» давно вже перелічили не тільки «заводы и пароходы», а й валютні рахунки у закордонних банках. До цента і франка. Як і інших, до речі, відомих у державі осіб. Але ця інформація виявилася нецікавою. Навіть нудною. І тому ні Президент, ні Генпрокуратура не стрепенулися. Хочуть — хай собі перелічують: у нас демократія. І свобода вибору — кого взяти під принцип «справедливого слідства».

А таких кандидатів і без «героїв «Антимафії» — валом. Наприклад, найвідоміший нині майор — Мельниченко. Генеральна прокуратура, попередивши про свою тверду позицію — з'ясувати деталі касетної справи, незважаючи на осіб і ранги всіх дійових осіб, — і з'ясувала... офіцер охорони «своїми навмисними діями здійснив злочин, передбачений ч.3 ст.125 КК України —наклеп, тобто поширення вочевидь неправдивих даних, котрі ганьблять інших осіб». (О, ще й дуже ганьблять!) Крім наклепу, Генеральна встановила ще тяжчий гріх Мельниченка — скоєння ним державного злочину. З'ясовується, працюючи на посаді старшого офіцера безпеки, майор підробив документ, «котрий видається державною установою і наділяє правами, використавши цей документ особисто». Що мається на увазі, біс його знає. Але керівник слідчої групи ГП О. Василенко якраз у перерві між святами —Новим роком і Різдвом — узяв і притягнув нещасного майора до кримінальної відповідальності як звинувачуваного.

Цікаво, може, на вулиці Різницькій вже ознайомилися з результатами експертизи плівок, якщо винесли такий суворий вердикт? Тоді чому про це жодного слова у повідомленні прес-центру Генеральної прокуратури? Якими слідчими діями доведено, що майор Мельниченко —всього-навсього банальний наклепник? Чи це знову для нас таємниця, прирівняна до державної?

Між іншим, у відомій аудіоплівці начебто голосом Кучми не дуже люб'язно згадувалася «дорогая Юля». І, дивний збіг обставин, напередодні Різдва в Генеральній прокуратурі «привітали» і віце-прем'єр-міністра Юлію Тимошенко. У традиційний спосіб — порушили дві кримінальні справи. Колишнього президента корпорації ЄЕСУ звинувачують у контрабанді, підробці документів і в ухиленні від сплати податків в особливо великих розмірах. Заступник Генпрокурора Микола Обіход повідомив: усі кримінальні справи, що стосуються Ю. Тимошенко, її чоловіка і Валерія Фальковича, об'єднано в одне провадження зі справою колишнього експрем'єра Павла Лазаренка. Круто! До речі, про прем'єрів. На запитання журналістів, чи знав про протиправні дії свого заступника нинішній голова уряду, Микола Обіход відповів: «Людина на цій посаді повинна знати все». Це ще крутіше! І дуже логічно в контексті останніх подій.

Сама «контрабандистка» Юлія Тимошенко категорично не погоджується з висунутими проти неї звинуваченнями: «Це просто брудна фальсифікація», — заявила вона на суботній прес-конференції. Звичайно, цю категоричність можна було б списати на зрозумілу «публіцистику», якби віце-прем'єр не аргументувала свою незгоду за всіма пунктами звинувачення. Після цих аргументів стає зрозуміліше, чому куратор з питань ПЕКу вважає, що висунуті проти неї звинувачення — «замовлення олігархічно-кримінально-політичних кланів, котрі де-факто володіють Україною». Причинами таких дій Генпрокуратури віце-прем'єр називає ініційовані нею урядові реформи у вугільній галузі, спрямовані на легалізацію тіньового капіталу, успіхи у реформуванні ПЕКу, а також те, що в парламенті очікується розгляд серйозних справ, стосовно яких фракція «Батьківщина» має чітку позицію. Наприклад, проголосувала за недовіру до всіх силовиків, причетних до скандалу, «стояла і стоїть на тому, щоб провести незалежну експертизу аудіозаписів і знайденого тіла». Здогадайтесь, кому може «сподобатися» така нелояльна позиція?

Попри всі звинувачення, Юлія Тимошенко не збирається йти у відставку і працюватиме в уряді стільки, «скільки вистачить сил». Тим більше, не планує вона каліфорнійські курорти: їй немає чого ховатися, хоча «війна набирає відкритого характеру. Клани, відчуваючи можливість втрати влади, перейшли в атаку».

(Закінчення на 12-й стор.).

Вітання «Голосу України» з 10-річчям

Колективу редакції газети «Голос України»

Дорогі друзі!

Є всі підстави твердити, що 10-річчя газети «Голос України», засновником і видавцем якої є Верховна Рада України, — подія, гідна відзначення. Жоден крок у розвитку і становленні незалежної України не залишився поза увагою колективу редакції. Шанувальники вашого видання справедливо називають парламентських журналістів людьми творчими, людьми, яким притаманні державницький погляд на суспільно-політичні події, сучасне мислення, конструктивний підхід до підтримки і відстоювання українського.

Істотний внесок «Голосу України» в утвердження суверенітету нашої держави, висвітлення роботи Верховної Ради України, її комітетів, депутатських фракцій. Ми з глибоким задоволенням відзначаємо всебічне і об'єктивне висвітлення позиції і дій нашої фракції у парламенті країни, як і всього того, про що пише ваша газета. Саме тому вона заслужено користується довірою своїх читачів, цінує їхні пропозиції, пошуки шляхів до виведення країни із всеохоплюючої кризи, вболіває за наші досягнення і прорахунки, суперечності й переконання. Незаперечний той факт, що сьогодні «Голос України» — одне з найпопулярніших українських видань. І хай воно залишається таким і надалі.

Зичимо вам успіхів, творчої наснаги, любові й поваги до вас читачів.

З Новим роком і Різдвом Христовим!

Депутатська фракція «Батьківщина» у Верховній Раді України.

Шановний п. Сергію Правденку!

Дубнівська міська рада щиро вітає вас та трудовий колектив з 10-літнім ювілеєм з дня заснування газети.

Зичимо творчої наснаги на довгі роки, оптимізму та життєрадісності, цікавих та змістовних сторінок газети і вдячних читачів. Всім працівникам бажаємо здоров'я, благополуччя і добробуту.

Вітаємо вас із наступаючими новорічними, різдвяними святами, та нехай рік прийдешній принесе нові здобутки на благодатній журналістській ниві.

**З повагою
міський голова
В. НИКИТЮК.**

Сердечно вітаємо колектив редакції «Голос України» з першим десятирічним спілкування з читачами! Щиро вдячні за об'єктивне, виважене висвітлення на сторінках високошанованого в нашій області часопису життя закарпатців, діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування і депутатського корпусу. З удячністю згадують краяни моральну підтримку колективу газети в тяжкі дні стихійного лиха, а також допомогу, яка надійшла учням Хустської школи-інтернату, сиротам, дітям з багатодітної сім'ї у селі Майдан Міжгірського району.

Бажаємо всім працівникам «Голосу України» міцного здоров'я, родинного благополуччя, веселих новорічних і різдвяних свят, а в новому столітті — натхненної творчості, нових благодатних тем і вдячних читачів.

**З повагою — голова Закарпатської облдержадміністрації
Віктор БАЛОГА;
голова обласної ради Іван ІВАНЧО.**

Свята

Раділи гості, бабусі і діти

Різдвяного ранку біля золотоверхої святині, що урочистими передзвонами сповіщала світ про народження Сина Божого, зібралися тисячі людей. У Володимирському соборі божественну літургію відслужив Патріарх Київський і всія України-Руси Філарет.

А столична влада на Михайлівській площі подарувала киянам та гостям столиці незабутнє видовище. Ще від обіду на площі розпочалися масові гуляння. Хвилювався «за кулісами» і сам режисер-постановник вертепного дійства «Христос народжується» Олег Мацинів. Велелюдний натовп співав колядок, пісень разом з творчими колективами, які приїхали зі всієї України. Духмяну кутю з узваром із задоволенням куштували навіть іноземні дипломати. А під час виконання Київським муніципальним оркестром попурі українських народних мелодій разом з дітлахами, які розважалися з казковими персонажами, пританцьовували серйозні бабусі.

Привітав киян з Різдвом Христовим і міський голова Олександр Омельченко. А наостанок на сцені розгорнулося вертепне дійство. Фінальне торжество Добра над Злом і запалення благовісної Вифлеємської зірки, що сповістила про народження Христа, могла бачити у прямому телеефірі вся Європа.

Різдвяне дійство на Михайлівській площі закінчилося святковим феєрверком. Після відродження Михайлівського собору це святе місце стало майданчиком для проведення релігійних свят.

**Наталя ЯРЕМЕНКО.
Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.**

Різдвяний вернісаж

Унікальну колекцію ікон представлено у виставковому центрі Вінницької торгово-промислової палати. Усі експонати зібрано протягом двадцяти років у селах Поділля — на території Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей. Більшість з них належать ініціатору виставки — вінницькому художнику Леоніду Дідуру. А спонсорами заходу стали обрада й облдержадміністрація. Незабаром у місті з'явиться музей подільської ікони — міськвиконком вже виділив для нього приміщення у центрі Вінниці, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК.**

Вітчизняний стиль

«Близькосхідна» перспектива

Миколаївський суднобудівний завод імені 61 комунара уклав перший контракт з однією з ізраїльських фірм на виготовлення спеціального патрульного катера. За цим замовленням, сподіваються на підприємстві, надійдуть нові — і такі самі, й солідніші — аж до спорудження плавучого доку.

Георгій ВОРОТНЮК.

Миколаївська область.

Місцеве самоврядування

Упав останній бастіон...

З першого січня кіровоградці платитимуть (чи не платитимуть?) «за квартиру» дедалі більше.

Рішення про підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги було прийнято Кіровоградським міськвиконкомом ще восени минулого року. Але тоді народні обранці, чи то остерігаючись пікетів під час роботи сесії, чи то виходячи з інших міркувань, знехтували аргументами міського голови і наклали депутатське вето. Хоча більшість і розуміла, що таке волевиявлення жодним чином не розв'язує проблеми. Рано чи пізно це мало призвести до безвиході, бо коштів на погашення різниці між собівартістю послуг і демпінговими цінами в міському бюджеті не передбачено. Переглянути свою позицію народних обранців змусив ультиматум працівників комунального господарства міста, які подали до міськвиконкому офіційне попередження, що в разі невиплати зарплати розпочнуть з 15 січня безстроковий страйк, і, відповідно, місто залишиться без тепла і води... Однак навіть січневе підвищення тарифів комунальників сповна не задовольняє.

У ситуації, що склалася, депутати міської ради не втрачають оптимізму. Вони переконані, що комунально-тарифна епопея не завершена, і вже в лютому на черговій сесії мають намір знову повернутися до наболілої теми. Народні обранці впевнені, що їм таки вдасться зменшити тарифи. Правда, для цього потрібно відшукати не мало не багато — 29 мільйонів гривень додаткових надходжень до бюджету для компенсації комунальним підприємствам різниці між тарифами і реальною вартістю послуг...

Олег БОНДАР.

Кіровоград.

Святкові метаморфози

Дід Мороз за сумісництвом

Апогеєм новорічних свят у Сумах стала ялинка, на якій роль Діда Мороза зіграв голова облдержадміністрації Володимир Щербань. На свято запросили близько тисячі сиріт та обдарованих дітей з усіх районів області. Кожен з них отримав подарунки і призи, на які місцева влада виділила близько 15 тисяч гривень, **повідомляє наш власний кореспондент Владислав ЖМУРКОВ.**

Щит і меч замість шампанського

Середньовічними лицарськими двобоями зустріли Новий рік в Луцькому замку-фортеці. Впродовж трьох днів тут тривав міжнародний лицарський турнір «Меч Луцького замку», організований дирекцією історико-культурного заповідника і творчої спілки молоді Волині «Висвіт».

У захопливих двобоях зійшлися вихованці місцевого клубу «Соколина вежа» і лицарі з різних міст України та Білорусі. На цьому турнірі суперники демонстрували старовинні бойові мистецтва, фехтування й інші лицарські забави. Не стояли осторонь і глядачі: бажаючі могли позмагатися на влучність стрільби із арбалетів.

Роман ЖИЖАРА.

Луцьк.

У номер

■ Черкаси

Від тисячолітнього дуба — у нове тисячоліття

Під таким гаслом більш як сто «останніх романтиків XX століття», організованих черкаським корпунктом «Голосу України», зустріли в славетному урочищі Холодний Яр біля тисячолітнього дуба Новий, 2001, рік.

Свідок тисячолітньої історії України, названий у народі дубом Максима Залізняка, був осяяний святковими вогнями і чув стільки віншувань.

Наймолодшим учасником дійства став Богдан-Матвій Теліженко, котрому новорічної ночі виповнився місяць від народження.

■ Вінниця

«Нагріли» шахтарі енергетиків

Претензії щодо якості вугілля пред'явили керівникам кількох шахт Донецької й Луганської областей енергетики Ладижинської теплової станції, що на Вінниччині. Цей факт підтвердили спеціалісти Вінницького державного центру стандартизації, метрології та сертифікації: показник зольності значно перевищує норми держстандарту.

Як пояснили на станції, їх уже «нагріли» на 1,8 мільйона гривень. Далі миритися з цим вінничани не мають наміру, тому готують позов до суду.

■ Одеса

Мандарини з Аджарії

Десять тонн мандаринів надійшло морем з Аджарії до Іллічівського порту. Звідти як різдвяний подарунок вантаж дістався до дитячих будинків та багатодітних сімей у північних районах Одещини, що постраждали від стихійного лиха. Ініціаторами надання такого дарунка дітворі стали Верховна Рада Аджарії, Генеральне консульство Грузії в Одесі та українська судноплавна компанія «Укрферрі», яка поромом «Герої Одеси» й доставила посилку з Батумі до Іллічівська.

■ Одним абзацом

■ У Сімферополі з ініціативи Асоціації багатодітних сімей Криму відбувся благодійний марафон «Сходинка в третє тисячоліття». Учасники мали за мету привернути увагу спонсорів та меценатів до проблем багатодітних родин, які живуть здебільшого за межею бідності.

■ Половина безробітних Вінниччини — жінки (здебільшого до 30 років). І кількість тих, хто шукає роботу, зростає. Нині на одне вакантне місце в області вже претендують понад 30 осіб.

■ Одиничний випадок захворювання домашньої худоби на сибірку зафіксовано в селі Андріївка на Донеччині. У населеному пункті введено карантин, а дев'ять осіб, які контактували із хворою твариною, приймають профілактичне лікування, *повідомила наш власний кореспондент Ліна КУЩ.*

■ Сорок сакських сімей, які перебували в міській черзі на отримання житла, зустріли Різдво в нових квартирах. А загалом протягом минулого року в Саках здано в експлуатацію п'ять багатоквартирних будинків, що стало значною подією для міста з 30-тисячним населенням, *повідомляє наш кореспондент Віктор ХОМЕНКО.*

■ Фотофакт

У Луганську в новорічні та Різдвяні свята дуже популярні поролонові вуха, носи та ріжки, які для продавців стали своєрідним спецодягом.

Фото УНІАН.

Колектив корпорації «Індустріальна спілка Донбасу» висловлює глибокі співчуття депутату Верховної Ради Рибаку Володимиру Васильовичу з приводу смерті його матері

Параски Лаврентіївни

і поділяє біль втрати.

Історичний генезис прав

*Виступ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Ніни КАРПАЧОВОЇ, виголошений на пленарному засіданні під час представлення Верховній Раді України першої щорічної доповіді **«Про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні»** (28.11.2000 р., м. Київ)*

Шановний Голово!

Шановні народні депутати, члени уряду, представники суддівського корпусу!

Шановні ієрархи релігійних конфесій, дипломати, представники засобів масової інформації!

Високоповажні гості!

Дорогі співвітчизники!

Сьогодні я маю честь уперше в історії нашої держави представляти важливий і водночас унікальний за значенням та змістом документ — доповідь Уповноваженого з прав людини «Про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні» відповідно до п.17 ст.85 Конституції України.

У доповіді Уповноваженого висвітлено історичний генезис прав людини на теренах України, окреслено його місце і роль в національній системі захисту прав людини, здійснено вперше в історії України комплексне дослідження стану дотримання громадянських, особистих, політичних, економічних, соціально-культурних прав людини відповідно до Конституції, чинного законодавства та міжнародних стандартів.

На вимогу ст.18 Закону про Уповноваженого з прав людини представлено аналіз стану додержання та захисту прав людини органами державної влади, місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та їх посадовими і службовими особами, які порушували своїми діями (бездіяльністю) права і свободи людини, а також аналіз виявлених недоліків у законодавстві щодо захисту прав і свобод людини в Україні.

Доповідь, яку ви сьогодні отримали, є узагальненим актом реагування Уповноваженого на виявлені масові порушення прав і свобод людини. Ця доповідь містить пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, а також практики його застосування із забезпечення прав і свобод людини в Україні.

Шановні присутні! Введення інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини є новацією у державно-правовій системі захисту прав і свобод людини в нашій країні. При запровадженні цієї інституції було враховано міжнародний досвід інституцій уповноваженого з прав людини, або, як його називають у багатьох країнах світу, омбудсмана.

Однією з головних функцій омбудсмана є контроль за діяльністю виконавчих та інших органів державної влади шляхом розгляду скарг громадян на дії тих чи інших органів або посадових осіб, що призвели до порушення прав та свобод людини.

На сьогодні більш ніж у 100 країнах світу вже функціонує така інституція. Колискою інституту омбудсмана, як відомо, є Швеція, де майже 200 років тому, у 1809 році, вперше в історії людства було запроваджено посаду омбудсмана юстиції з широкою компетенцією та значними повноваженнями. Це значною мірою сприяло успіху та подальшому поширенню концепції омбудсмана в Європі й у світі, зокрема у Фінляндії, Норвегії та Данії. З огляду на близькість правової системи Данії і до романо-германських, і до англосаксонських правових культур, саме датська модель отримала у світі найбільше визнання.

У 1988 році першою з-поміж країн Східної Європи інститут омбудсмана запровадила Польща. Поширення служб омбудсмана в світі стало поштовхом до створення Міжнародного та Європейського інститутів омбудсмана. Цю посаду було запроваджено в ЄС. Посаду Уповноваженого з прав людини було запроваджено в Раді Європи.

При розробці української моделі Уповноваженого з прав людини було враховано наші національні правові і культурні традиції та особливості системи державної влади в Україні.

Уповноважений з прав людини є складовим елементом конституційної системи захисту прав і свобод людини в Україні. Особливість його статусу полягає в тому, що він не належить до жодної з гілок державної влади, а є органом sui generis, тобто особливого роду, і діє лише йому притаманними засобами та методами. Реалізація його мандату в умовах сучасної України ускладнюється тим, що він не вписується в традиційно існуючу систему влади. Тому на етапі його становлення невідворотним є пошук оптимальних механізмів взаємодії з владними структурами одночасно зі збереженням свого незалежного конституційного статусу.

Сфера компетенції Уповноваженого є досить широкою. Оскільки в законі немає винятків щодо поширення юрисдикції Уповноваженого на конкретних посадових осіб, то предметом його контролю є діяльність усіх посадових та службових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування. Підпадає під юрисдикцію Уповноваженого і діяльність судів.

Уповноважений здійснює свою діяльність на підставі звернень громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників, а також за зверненнями народних депутатів України, які є специфічним суб'єктом звернення до Уповноваженого. Крім контрольних повноважень та функцій безпосереднього розгляду звернень про порушення прав людини, що надходять до Уповноваженого, модель українського омбудсмана передбачає також проведення моніторингів за дотриманням та захистом прав і свобод людини, що і представлено в доповіді.

Доповідь містить шість розділів, в яких докладно аналізується стан дотримання прав та свобод людини в Україні.

Перший розділ репрезентує історико-правові аспекти становлення прав людини у світі і в Україні, їх генезис на українських землях, який свідчить, що український народ зробив свій гідний внесок у становлення прогресивних уявлень про права людини, створив низку яскравих взірців витонченої правової думки, які й донині вражають дослідників. Саме на українській землі було створено блискучий зразок античної демократії —присягу громадянина Херсонесу, розроблено перший писаний кодифікаційний акт Київської Русі «Руську правду» Ярослава Мудрого, закріплено нову модель демократичного ладу в Конституції Пилипа Орлика 1710 року.

Уже в новітній історії наші співвітчизники зробили гідний внесок в утвердження прав людини в світовому масштабі. Зокрема, з ініціативи української делегації в 1948 році на конференції в Сан-Франциско комітет, який очолював керівник делегації України Дмитро Мануїльський, сформулював преамбулу, цілі і принципи Статуту ООН. На його пропозицію до статуту ООН було включено низку важливих положень про загальну повагу до прав і свобод людини.

Багато зусиль в утвердженні прав людини доклали всесвітньо відомі наші співвітчизники — юрист, академік Володимир Корецький, засновник та упродовж багатьох років директор Інституту держави і права АН УРСР, основоположник української школи міжнародного права і, що важливо, член Міжнародного суду ООН та представник СРСР у Комісії ООН з прав людини в 1947—1949 роках, а також знаний юрист, професор Київського університету Петро Недбайло, внесок якого в розвиток справи захисту прав і свобод людини було відзначено премією ООН.

Взірцем сучасного конституціоналізму з точки зору прав і свобод людини є, безперечно, Конституція України 1996 року, яка імплементувала основні положення міжнародних правових актів з прав людини і насамперед Загальної декларації прав людини, міжнародних пактів про права людини, Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини.

Згідно зі ст. ст. 1 і 3 Закону України про Уповноваженого з метою захисту прав кожного на території України і в межах її юрисдикції Уповноважений здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини, проголошених у Конституції, закріплених у законах та міжнародних договорах України, а також сприяє приведенню національного законодавства про права і свободи людини у відповідність із міжнародними стандартами у цій галузі.

Саме тому другий розділ доповіді присвячено парламентському контролю Уповноваженого за приведенням національного законодавства України у відповідність із міжнародними стандартами у галузі прав людини.

Україна є стороною шести універсальних конвенцій ООН з прав людини, згідно з якими створені спеціальні конвенційні органи, до яких держави—учасниці мають регулярно подавати доповіді про виконання взятих ними зобов'язань за цими угодами.

Важливо, щоб ці доповіді об'єктивно відображали стан дотримання міжнародно-правових зобов'язань України в галузі прав людини, а зауваження цих конвенційних органів застосовувалися в повному обсязі у виконавчій, законодавчій та судовій практиці держави.

На превеликий жаль, я сьогодні маю констатувати, що Міністерство закордонних справ, яке координує підготовку таких доповідей від імені України до Організації Об'єднаних Націй, фактично позбавило можливості Уповноваженого брати безпосередню участь у підготовці цих доповідей. І така практика призвела до того, що в представлених доповідях від імені України не враховано аналіз порушень прав людини, контроль за якими вже здійснює Уповноважений, на що було вказано в зауваженнях міжнародних органів.

Значною проблемою, на думку Уповноваженого, є також належна імплементація в національне законодавство міжнародних та регіональних конвенцій у сфері прав людини, стороною або учасницею яких є Україна.

У зв'язку з цим у доповіді містяться відповідні рекомендації щодо зняття застережень та заяв до Закону України про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу і протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції.

Уповноважений у своїй доповіді наголошує на необхідності розробки спеціальної національної програми адаптації законодавства України до міжнародних зобов'язань у галузі прав людини, а також пропонує відповідно до міжнародних стандартів публікувати періодичні доповіді від імені України до конвенційних органів та їх рекомендації державною мовою та мовами національних меншин. Отже, доповіді, які готуються від імені України до конвенційних органів, мають не тільки готуватися гласно, відкрито, транспарентно, а й тексти їх мають бути оприлюднені для ознайомлення громадськості України.

Шановні присутні! Ст.55 Конституції України визначає, що кожен має право на звернення до Уповноваженого по захист своїх прав. Забезпечення цього конституційного права докладно висвітлено в третьому розділі доповіді.

Хочу зазначити, що за період від 14 квітня 1998 року по 31 грудня 1999 року до Уповноваженого звернулося понад 80 тисяч осіб. На сьогодні ця цифра перевищує 100 тисяч осіб, які звернулися і на особистих прийомах, і письмово.

Процедура звернення до Уповноваженого, на відміну від звернення, наприклад до суду, не обтяжена зайвими формальними вимогами, є гнучкою, відкритою, порівняно швидкою і безоплатною, завжди спрямована на захист прав та інтересів людини.

Подаючи заяву до Уповноваженого, людина має бути впевнена, що її звернення жодною мірою не стануть їй загрози і не матиме негативних наслідків, пов'язаних із розголошенням відомостей, що містяться в заяві, якщо вони є конфіденційними.

Уповноваженим з прав людини у своїй діяльності, відповідно до практики міжнародних стандартів, розроблено спеціальний класифікатор звернень, на основі якого здійснювався розгляд звернень.

Саме завдяки такому класифікатору нами було встановлено, що серед звернень, які надійшли, 56 відсотків стосуються порушення громадянських прав, 20 — економічних, 16 — соціальних і 5 відсотків —особистих конституційних прав людини.

У 1999 році спостерігалася тенденція до збільшення кількості звернень щодо реалізації громадянами політичних прав і свобод, зокрема на свободу слова, світогляду і віросповідання, на вільні вибори, на створення об'єднань громадян та профспілкових організацій. Таких звернень надійшло 2,3 відсотка.

Найдієвішим засобом реагування Уповноваженого на відомості про порушення прав і свобод людини є відкриття провадження в справі про порушення прав людини. Мета цього провадження —з'ясувати, чи справді мало місце порушення прав людини в кожному конкретному випадку та який саме державний орган, службова чи посадова особа має нести відповідальність за порушення прав, а також вжити відповідних заходів для сприяння у поновленні порушеного права.

Такими першими провадженнями в справі про порушення прав людини з початку моєї діяльності були:

захист прав моряків судна «Дюбай Валюр» («Dubai Valour»), яких було затримано як заручників у Нігерії, а також моряків теплоходів «Глобал Скай» («Global Sky»), «Светлогорск», «Свет», затриманих шляхом збройного нападу в Єгипті;

невиплата заробітної плати вчителям Чернігівської, шахтарям Луганської областей;

порушення пенсійного законодавства, зокрема, виплата пенсій у натуральній формі в Автономній Республіці Крим;

застосування тортур працівниками правоохоронних органів у декількох регіонах України;

порушення прав дітей, хворих на сколіоз, у місті Луганську внаслідок закриття Ювілейної школи-інтернату;

щодо надання статусу ліквідаторів ЧАЕС бійцям 731-го окремого батальйону спецзахисту, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС;

питання недофінансування судів загальної юрисдикції; повернення на Батьківщину жертв торгівлі людьми.

Усього за зверненнями до Уповноваженого було відкрито майже 2,5 тисячі проваджень. У 1999 році кожне п'яте провадження завершилося позитивно, і права заявників було поновлено.

Проте якщо проаналізувати провадження Уповноваженого, відкриті щодо незаконних дій конкретних органів державної влади і органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, то можна зазначити, що найбільше таких проваджень стосується порушень прав людини органами Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції та їх органами на місцях, а також судами загальної юрисдикції, передусім щодо судової тяганини.

У випадках масового і брутального порушення прав людини Уповноваженим вносилися подання, зокрема, до Президента України, Голови Верховної Ради, Прем'єр-міністра України, Генерального прокурора, загалом —128 подань.

Слід зазначити, що лише 30 відсотків звернень, які надійшли, були в межах його компетенції. Проте, оцінюючи ситуацію, що склалася з великою кількістю звернень і брутальним порушенням прав людини в Україні, Уповноважений не пішла шляхом відмови в розгляді таких звернень на тій підставі, що не додержані формальні вимоги закону, а, керуючись присягою, справедливістю та власною совістю, намагалася надати будь-яку можливу допомогу нашим громадянам. Адже і проста порада чи роз'яснення в критичній ситуації ставали для людини неоціненною допомогою, інколи просто повертали до життя. Отже, більшість формально неприйнятних звернень таки розглядалася та аналізувалася Уповноваженим з прав людини.

Важливий напрям діяльності Уповноваженого —співпраця з народними депутатами. Таких звернень надійшло 260. Ви знаєте, що я щодня з вами зустрічаюся, представники Уповноваженого працюють у комітетах Верховної Ради безпосередньо. І я вважаю це надзвичайно важливою ділянкою своєї роботи.

Три наступні розділи доповіді присвячені аналізу конкретних прав і свобод людини —громадянських, особистих, політичних, економічних і соціально-культурних. У четвертому розділі доповіді подано стан законодавчого забезпечення і реалізації громадянських та особистих прав людини. До речі, цей розділ починається аналізом дотримання права людини на життя. З правом кожної людини на життя тісно пов'язане не тільки право на її фізичне існування, а й створення гідних умов існування, що є важливим обов'язком держави. На думку Уповноваженого, всі інші конституційні права людини слід розглядати як такі, що конкретизують право людини на життя в усій його різноманітності, а без його реалізації будь-які інші права і свободи втрачають сенс.

Катастрофічне падіння життєвого рівня переважної більшості населення, бідність, що у свою чергу негативно вплинуло на демографічні процеси в Україні, зокрема зумовило перевищення смертності над народжуваністю, скорочення середньої тривалості життя, депопуляція і міграційний відплив населення спричинили зменшення його кількості на більш як два мільйони осіб.

Уповноважений вважає за необхідне привернути увагу до проблеми суїциду в Україні. З метою об'єктивного аналізу цієї проблеми Уповноважений вперше здійснила її моніторинг за останні десять років. Так, з 1990 по 1999 рік в Україні сталося понад 133 тисячі самогубств. Особливу тривогу в Уповноваженого викликають непоодинокі випадки самогубств серед дітей.

Шановні присутні! Громадяни України дедалі частіше використовують своє конституційне право на судовий захист, передбачене статтею 55 Конституції України, і оскаржують у суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

Найбільше потерпають громадяни від брутальної судової тяганини. Так, минулого року понад встановлені законом строки судами розглянуто 30 відсотків кримінальних і 16 відсотків цивільних справ від загальної кількості розглянутих. Громадяни інколи роками домагаються відновлення своїх порушених прав, особливо у цивільних справах. Уповноважений з прав людини вважає, що невиконання судових рішень є однією з найболючіших проблем судового захисту прав громадян, забезпечення правосуддя в Україні, адже це зводить нанівець увесь сенс судочинства.

Варто зауважити, що скарги на невиконання рішень судів становлять значну кількість серед звернень про порушення прав людини до Уповноваженого, а також до Європейського суду з прав людини. Внаслідок хронічного невиконання багатьох судових рішень наша держава набуває на міжнародній арені негативного іміджу в галузі забезпечення прав людини. У доповіді наводяться конкретні приклади щодо права громадян на судовий захист.

Так, у грудні 1998 р. до Уповноваженого звернувся громадянин Л. Сивокінь з Кіровоградської області у зв'язку з невиконанням судового рішення щодо виплати заробітної плати. Після відкриття Уповноваженим провадження за цією скаргою було вжито оперативних заходів виконавчою службою і вирішено питання про передачу заявникові в рахунок погашення боргу трьох корів (!) на суму 2246 грн. 36 коп. Тільки таким чином вдалося поновити права заявника хоча б частково.

Відповідальність за невиконання судових рішень несе передусім Міністерство юстиції, районні, міські управління юстиції та відділи державної виконавчої служби. Вважала б за доцільне підтримати розгляд у Верховній Раді питання щодо хронічного невиконання судових рішень.

Шановні присутні! У доповіді особливу увагу приділено питанню застосування в Україні тортур — жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність людини, поводженню чи покаранню. Аналіз звернень до Уповноваженого свідчить, що найбільше порушень прав людини із застосуванням катувань відбувається під час затримання людини та проведення слідства. Такі факти мають місце щодня. Я, як Уповноважений з прав людини, отримую такі повідомлення від громадян України, правозахисних організацій та засобів масової інформації.

Так, в 1998—1999 роках було порушено 194 кримінальні справи щодо перевищення службових повноважень із застосуванням насильства та приниження гідності людини, за якими було притягнуто до кримінальної відповідальності 285 працівників міліції.

Чого варта справа батька трьох дітей із Вінницької області Григорія Грицика, у якій Уповноважений відкрила провадження і призначила перевірку. Було встановлено, що абсолютно невинна людина стала жертвою незаконного ведення слідства працівниками Бершадського райвідділу міліції О. Поступайлом і О. Бурлаченком, які, запідозривши Грицика в крадіжці цистерни, затримали його в кабінеті голови правління КСП «Авангард», побили гумовим кийком, вимагаючи зізнання в крадіжці, а потім вивезли до річки Південний Буг, де продовжували катування: наділи наручники і, сівши на ноги, почали топити в річці, зламали ребра. Вироком Чечельницького райсуду Вінницької області від 7 жовтня 1998 року злочинців було засуджено за скоєння злочину, передбаченого частиною другою ст. 166 Кримінального кодексу, проте до трьох років умовно кожного.

Уповноважений із цього приводу провела спеціальну прес-конференцію за участю самого потерпілого. На жаль, лише один канал телебачення — СТБ набрався мужності показати її.

При перевірці з виїздом на місце — до Луганської області — працівниками Секретаріату Уповноваженого було встановлено, що від Сергія Лазаренка, якого затримано 9 липня 1999 року працівниками карного розшуку міста Красний Луч і обвинувачено в скоєнні злочинів, в яких він не визнав себе винним, домагалися показань із застосуванням тортур. Ось як він сам описує Уповноваженому свої страждання: «На меня надели противогаз, закрывали доступ воздуха до тех пор, пока я не потерял сознание. Сознание я терял три раза. В чувство меня приводили, избивая ногами и тряся трубу, на которой я висел.»

Подібні тортури застосовувалися і до інших громадян Луганської області. Я хочу назвати і справу Анатолія Ж., до якого застосовували такі самі тортури, як і до Лазаренка, а після того його роздягли і били палицею по голому тілу, після чого її кінець, вибачте, засунули жертві в анальний отвір. Проте вину потерпілого не було доведено у судовому порядку. На сьогодні стосовно працівників міліції О. Сербіна та Р. Ущеповського, яких було засуджено до 3,5 року позбавлення волі, та К. Кияницького — засудженого до трьох років умовно з виплатою 7 тис. грн. за заподіяну моральну шкоду, вирок суду не можна виконати через те, що злочинців своєчасно не було затримано, а нині вони зникли і перебувають у розшуку.

Останнім часом Уповноваженим відкриті провадження з власної ініціативи щодо застосування тортур, які спричинили смерть, зокрема в містах Антрацит, Красному Лучі, Суходольську Луганської області та в Сумській області. Я з болем засвідчую, що вже тільки за цей рік Уповноваженим відкрито близько 200 проваджень виключно щодо застосування тортур в Україні.

Для усунення порушень конституційних прав громадян України в Луганській області мною було направлено спеціальне подання на ім'я міністра внутрішніх справ пана Юрія Кравченка, у якому було засуджено факти застосування працівниками органів внутрішніх справ катувань та інших дій, що принижують людську гідність і є одним із найбрутальніших порушень прав людини. На жаль, після внесення подання Уповноваженого кількість фактів застосування тортур безпосередньо в Луганському регіоні не зменшується.

Проведений аналіз свідчить, що порушуються вимоги статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України щодо допуску захисника до участі у справі з моменту пред'явлення обвинувачення, а також у разі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину або в разі застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

На думку Уповноваженого, недопущення адвоката на ранній стадії слідства є також однією з причин застосування тортур. Іншою причиною застосування тортур є те, що окремі правоохоронці для досягнення позитивних показників у своїй роботі намагаються розкрити злочини будь-якою ціною, включаючи застосування недозволених методів ведення слідства.

Сьогодні надзвичайно актуальною проблемою для України, як і для всього людства, є запобігання торгівлі людьми, зокрема дітьми та жінками. Це питання є одним із головних пріоритетів у діяльності Уповноваженого з прав людини.

Нам удалося за підтримки міжнародних організацій, передусім ОБСЄ і Міжнародної організації міграції, створити при Уповноваженому Національну координаційну раду щодо запобігання торгівлі людьми, і в її рамках готується спеціальна доповідь Уповноваженого з цього болючого питання, яка невдовзі буде представлена Верховній Раді України.

Шановні присутні! За даними прикордонної служби нашої держави, в 1999 році кордон України перетнуло понад 12 мільйонів громадян України. За оцінками фахівців, кількість заробітчан із України в зарубіжних країнах коливається від 500 тисяч до 2 мільйонів осіб на рік. Уповноважений вважає, що питання забезпечення прав та законних інтересів громадян України за кордоном мають постійно враховуватися при укладанні міжнародних договорів та під час міжнародних контактів.

Останнім часом особливої гостроти в світі набула проблема боротьби із захопленням заручників. На жаль, почастішали випадки, коли заручниками стають громадяни нашої держави, і впливати на такі випадки надзвичайно складно. Попри це з моменту створення інституції Уповноважений приділяє розв'язанню цієї проблеми значну увагу і рішуче захищає права українських громадян, які потрапляють у стан заручників.

На сторінках доповіді ви знайдете конкретні приклади і підрахунки Уповноваженого з прав людини про те, що за роки незалежності України в морських портах різних країн світу затримано і заарештовано понад 150 суден з українськими екіпажами. Спільно з МЗС України Уповноваженому вдалося повернути за цей час 50 українських громадян-заручників та ініціювати ратифікацію у Верховній Раді України Конвенції ООН з морського права 1982 року.

За підсумками провадження Уповноваженого з прав людини було зроблено узагальнення інформації щодо заарештованих українських суден, а також суден з українськими екіпажами. Уповноважений вважає, що основною причиною цих арештів є невиплата ДСК «Чорноморське морське пароплавство» та іншими державними і приватними судноплавними компаніями своїх боргів іноземним фірмам за обслуговування суден в іноземних портах. Є випадки арешту суден за надуманими звинуваченнями з наступним їх продажем за безцінь.

У п'ятому розділі доповіді розглянуто проблему дотримання та захисту політичних прав і свобод. Одним із найскладніших у діяльності Уповноваженого є питання контролю за забезпеченням конституційних виборчих прав громадян. Це підтвердили й вибори Президента України в 1999 році.

З метою оперативного контролю за станом дотримання конституційних виборчих прав усіх учасників виборчого процесу та реагування на ситуацію Уповноваженим було започатковано "гарячу лінію". Це новація у практиці виборчої кампанії в Україні. На адресу Уповноваженого надійшло сотні усних та письмових звернень у вигляді телефонограм, листів, телеграм, факсових повідомлень. Як засвідчив проведений аналіз, найбільша кількість порушень стосувалася недотримання засобами масової інформації принципу рівних можливостей, а також втручань посадових осіб органів державної влади у хід виборчої кампанії. Оцінка Уповноваженого повністю збігається з висновками аналізу, який було здійснено спеціальною місією спостерігачів ОБСЄ.

Шановні присутні! Захист права людини на свободу думки, вільне вираження своїх поглядів і переконань є одним із пріоритетних напрямів діяльності Уповноваженого з прав людини. Наведений у доповіді аналіз стану забезпечення цих прав свідчить, що у боротьбі за свободу думки і слова з альтернативними виданнями, окремими редакторами і журналістами владні структури дедалі ширше використовують такі форми тиску, як цілеспрямовані перманентні перевірки податковими, фінансовими, правоохоронними органами, пожежними, санітарно-епідеміологічними організаціями.

Особливо поширені судові позови щодо захисту честі і гідності, ділової репутації. Широковідомі в Україні резонансні справи щодо таких видань, як «Правда України», «Політика», «Фінансова Україна», «Сільські вісті», «Свобода». Щоденно у п'яти-шести судах країни розглядаються позови посадових осіб до засобів масової інформації щодо захисту честі і гідності. Зокрема, у 1999 році проти ЗМІ було подано 2258 таких судових позовів.

Реалізація права на свободу думки і слова та права вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію нерідко унеможливлюється саме через недосконалість норм чинного законодавства та судової практики. Саме тому я звернулася до голови Верховного Суду України Віталія Бойка з листом, у якому підтримала проведення спеціального засідання пленуму Верховного Суду з питань удосконалення судової практики при розгляді спірних проблем в інформаційній сфері.

Я вдячна присутнім у цій залі високоповажним ієрархам багатьох релігійних конфесій, які сердечно відгукнулися на запрошення взяти участь у представленні першої щорічної доповіді. Загальновідомо, що за роки незалежності церква почала користуватися найбільшою довірою серед соціальних інститутів нашої держави.

Зростає потреба суспільства у долученні до високої духовності, яка завжди була притаманною всім релігійним конфесіям. Сьогодні потребують такого духовного піклування найбільш незахищені громадяни, передусім літні люди, інваліди, діти-сироти. Тому, користуючись нагодою, дозвольте особисто звернутися до пастирів різних конфесій щодо необхідності, на думку Уповноваженого, якомога більше підтримки, передусім моральної і духовної, надавати безпритульним дітям та дітям-сиротам.

У доповіді вперше в Україні здійснено також узагальнюючий аналіз стану реалізації права на звернення до центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, передбаченого ст. 40 Конституції України.

Останній, шостий розділ доповіді присвячений стану дотримання економічних та соціально-культурних прав людини. Я думаю, що в цій залі загальновідомі факти масового і брутального порушення саме економічних і соціально-культурних прав людини.

З початку ц. р. на обліку в державній службі зайнятості перебувало 1 млн. 174 тис. незайнятих громадян, які претендували на 51 тис. зареєстрованих вакансій. Вивчення цих питань Уповноваженим з прав людини з виїздом на місця, зокрема у Чернігівську та Луганську області, підтверджує тенденцію до зростання безробіття. Окремою проблемою є працевлаштування жінок, особливо з малолітніми дітьми, а також молоді до 28 років.

Найболючішим питанням у сучасних умовах є порушення прав громадян на своєчасну оплату праці. Найбільша заборгованість — у промисловості і сільському господарстві. Більше двох третин суми заборгованості за рахунок бюджетних коштів припадає на працівників освіти та охорони здоров'я.

Зазначу, що Уповноваженим вживалися заходи із виїздом на місця. Ми побували в декількох регіонах. У Луганському регіоні ми були на найбільш складних шахтах. Це передусім «Суходольская-Восточная», «Золотое», «Победа», імені М. Баракова. Чесно скажу вам, що, крім нас, ці шахти майже ніхто не відвідував.

Відзначу, що на сьогодні на мої подання я не побачила, на жаль, належного реагування. Як показують трагічні події 2000 року, зокрема на шахті імені М. Баракова, саме таке неналежне, несвоєчасне реагування призводить інколи до таких трагедій.

Життя і здоров'я людини — найвищі цінності. У сучасному світі вони є, по суті, інтегрованим показником розвитку суспільства. Уповноважений має достатньо підстав стверджувати, що стан дотримання гарантованого Конституцією України права на охорону здоров'я сьогодні незадовільний.

Його сучасний рівень безпосередньо пов'язаний з вкрай низьким матеріальним становищем більшості людей, неналежними умовами праці й побуту, неякісним, незбалансованим харчуванням, нездоровим способом життя, техногенним забрудненням навколишнього середовища. Ускладнюють ситуацію наслідки найбільшої в історії людства екологічної катастрофи — аварії на Чорнобильській АЕС.

За оцінками фахівців, потреби населення в медичних послугах задовольняються лише на 30 відсотків. Недосконаліність механізмів контролю за дотриманням прав людини в галузі охорони здоров'я, юридична безвідповідальність багатьох медичних працівників унеможливлюють належний захист прав пацієнтів.

Уповноважений з прав людини наголошує на необхідності вжиття термінових заходів щодо боротьби з епідемією туберкульозу та СНІДу, що невблаганно насуваються на нашу країну. Мають бути об'єднані зусилля всіх владних структур і всього суспільства для ефективного запобігання їх поширенню.

За ст. 49 Конституції України не може бути скорочена мережа державних та комунальних закладів охорони здоров'я, які надають безоплатну медичну допомогу. Попри це скорочення чисельності медичних закладів та медичних працівників в Україні триває.

Уповноваженим відкрито кілька проваджень щодо скорочення медичних працівників та ліквідації деяких закладів охорони здоров'я, зокрема акушерсько-гінекологічних відділень київської лікарні №2.

З огляду на стан природного середовища Уповноважений з прав людини постійно тримає в полі зору питання дотримання прав людини на безпечне довкілля, зокрема в регіонах з найскладнішим екологічним станом. Так, з метою виявлення наслідків лиха для мешканців Закарпаття Уповноважений з прав людини особисто побувала на місці повені. У районах стихійного лиха найнезахищенішими виявилися діти, зокрема діти-сироти. За ініціативою Уповноваженого разом з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців в Україні здійснено спільний проект надання конкретної допомоги 200 потерпілим дітям-сиротам.

Хотіла б сказати і про таку проблему, як достатній рівень життя, що забезпечує свободу від бідності. Ця свобода є невід'ємним правом людини. На жаль, це право в нашій державі сьогодні масово порушується, і зазначу, що не тільки сама бідність є порушенням прав людини, але через бідність масово порушуються інші права і свободи людини. Важливо, що уряд визнав бідність у програмі своєї діяльності «Реформи заради добробуту», яку було схвалено Верховною Радою України, проте потрібні конкретні й рішучі кроки щодо подолання бідності в нашій державі.

Шановні присутні! Завершуючи свій виступ, хотіла б зазначити, що в доповіді окреслено значну низку проблем щодо порушення прав людини. Попри те, що в Україні є демократичне законодавство у сфері прав людини, в умовах соціальної, економічної кризи, падіння загального рівня культури і моралі поки що відсутні ефективні механізми захисту прав людини, що призводить до масових та систематичних порушень прав людини. Тому цією доповіддю хотілося б привернути увагу та закликати представників усіх гілок влади, засобів масової інформації, громадськості до активних дій, до утвердження у нашій країні принципів верховенства права та поваги до прав людини.

Сподіваюся, що наведені у доповіді факти та висновки Уповноваженого з прав людини вплинуть на правову свідомість і настрій суспільства, пробудять совість нації. Сподіваюся на ваше розуміння і підтримку.

Дякую за увагу.

P. S. Друкується згідно с постановою Верховної Ради України.

Конвенція про захист прав людини та основних свобод

Офіційний переклад
*із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11**

Рим

4. XI.1950

До тексту Конвенції було внесено поправки відповідно до положень Протоколу № 3 (ETS No. 45), який набрав чинності 21 вересня 1970 року, Протоколу № 5 (ETS No. 55), який набрав чинності 20 грудня 1971 року, і Протоколу № 8 (ETS No. 118), який набрав чинності 1 січня 1990 року, і цей текст також включив текст Протоколу № 2 (ETS No. 44), який відповідно до пункту 3 статті 5 цього Протоколу був складовою частиною Конвенції з моменту набрання ним чинності 21 вересня 1970 року. Всі положення, що їх було змінено або доповнено згідно з цими протоколами, заміняються Протоколом № 11 (ETS No. 155) з 1 листопада 1998 року — дати набрання ним чинності. З цієї дати Протокол № 9 (ETS No. 140), який набрав чинності 1 жовтня 1994 року, скасовується.

Уряди держав — членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію,

беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року,

враховуючи, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і дотримання прав, які в ній проголошені,

враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і подальше здійснення прав людини та основних свобод,

знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основні свободи, які складають підвалини справедливості і миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки загальному розумінню і дотриманню прав людини, від яких вони залежать,

сповнені рішучості, як уряди європейських країн, що є однодумцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи та верховенства права, зробити перші кроки до колективного забезпечення певних прав, проголошених у Загальній декларації,

домовилися про таке:

Стаття 1[1]
Зобов'язання поважати права людини

Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Розділ I[1]
ПРАВА І СВОБОДИ

Стаття 2[1]
Право на життя

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який законом передбачено таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що його вчинено на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

а) при захисті будь-якої особи від незаконного насильства;

b) при здійсненні законного арешту або для запобігання втечі особи, яка законно тримається під вартою;

c) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Стаття 3[1]
Заборона катування

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 4[1]
Заборона рабства та примусової праці

1. Ніхто не може триматися в рабстві або в підневільному стані.

2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.

3. Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється на:

а) будь-яку роботу, виконання якої звичайно вимагається під час тримання під вартою, призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції, або під час умовного звільнення з-під варти;

b) будь-яку службу військового характеру або — у випадку, коли особа відмовляється від неї з релігійних чи політичних мотивів у країнах, де така відмова визнається, — службу, яка має виконуватися замість обов'язкової військової служби;

c) будь-яку службу, яка має виконуватися у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, що загрожує життю чи благополуччю суспільства;

d) будь-яку роботу чи службу, яка входить у звичайні громадянські обов'язки.

* Переклад здійснено спільно Міністерством закордонних справ України та Українською Правничою Фундацією. Текст офіційного перекладу затверджено Міністерством закордонних справ України, Міністерством юстиції України та Українською комісією з питань правничої термінології.

Стаття 5[1]
Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи інакше ніж відповідно до процедури, встановленої законом, і в таких випадках, як:

а) законне ув'язнення особи після її засудження компетентним судом;

b) законний арешт або затримання особи за невиконання законної вимоги суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, передбаченого законом;

c) законний арешт або затримання особи, здійснені з метою припровадження її до встановленого законом компетентного органу на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо є розумні підстави вважати за необхідне запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою припровадження його до встановленого законом компетентного органу;

e) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

f) законний арешт або затримання особи, здійснені з метою запобігання її незаконному в'їзду в країну, чи особи, щодо якої вживаються заходи з метою депортації або екстрадиції.

2. Кожного заарештованого має бути негайно поінформовано зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту с пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою службовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і має право на судовий розгляд упродовж розумного строку або на звільнення до початку судового розгляду. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями явки в судове засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або затримання, має право на судовий розгляд, при якому суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання на порушення положень цієї статті, має захищене позовом право на відшкодування.

Стаття 6[1]
Право на справедливий судовий розгляд

1. Кожен при вирішенні питання щодо його цивільних прав та обов'язків або при встановленні обґрунтованості будь-якого кримінального обвинувачення, висунутого проти нього, має право на справедливий і відкритий розгляд упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть не допускатися в зал засідань протягом усього судового розгляду або якоїсь його частини в інтересах збереження моралі, громадського порядку або національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін чи в разі крайньої необхідності, якщо, на думку суду, в особливих випадках публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено згідно із законом.

3. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, має щонайменше такі права:

а) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причину обвинувачення проти нього;

b) мати достатньо часу й можливостей для підготовки свого захисту;

c) захищати себе особисто чи використовувати правову допомогу захисника, обраного на власний розсуд, або — якщо він не має достатніх коштів для оплати правової допомоги захисника — одержувати таку допомогу безоплатно, якщо цього вимагають інтереси правосуддя;

d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

e) якщо він не розуміє мову, яка використовується у суді, або не розмовляє нею, — отримувати безоплатну допомогу перекладача.

Стаття 7[1]
Ніякого покарання без закону

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії або бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення за національними законами або за міжнародним правом. Не може також призначатися покарання, тяжче від того, яке застосовувалося на час вчинення кримінального правопорушення.

2. Ця стаття не стоїть на перешкоді судовому розгляду і покаранню будь-якої особи за будь-які дії чи бездіяльність, які на час їх вчинення становили кримінальне правопорушення згідно із загальними принципами права, визнаними цивілізованими націями.

Стаття 8[1]
Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до його приватного і сімейного життя, до житла і до таємниці кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатися у здійснення цього права інакше ніж згідно із законом і коли це необхідно в демократичному суспільстві в інтересах національної і громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 9[1]
Свобода думки, совісті і віросповідання

1. Кожен має право на свободу думки, совісті і віросповідання; це право включає свободу змінювати свою релігію або свої переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і спільно з іншими, прилюдно чи приватно, в богослужінні, ученні, виконанні та дотриманні релігійних і ритуальних обрядів.

2. Свобода сповідувати релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, які встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони громадського порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 10[1]
Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я або моралі, для захисту репутації або прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду і є необхідними в демократичному суспільстві.

Стаття 11[1]
Свобода зібрань та об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і на свободу об'єднання з іншими, включаючи право створювати профспілки і вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, які встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для охорони порядку або запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб і є необхідними в демократичному суспільстві. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції або органів державного управління.

Стаття 12[1]
Право на шлюб

Чоловіки та жінки, які досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

Стаття 13[1]
Право на ефективний засіб правового захисту

Кожен, чиї права і свободи, викладені в цій Конвенції, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, що діяли як офіційні особи.

Стаття 14[1]
Заборона дискримінації

Здійснення прав і свобод, викладених у цій Конвенції, гарантується без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або інших обставин.

Стаття 15[1]
Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

1. Під час війни або іншої надзвичайної ситуації в державі, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вжити заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, — за умови, якщо такі заходи не суперечать іншим її міжнародно-правовим зобов'язанням.

2. Наведене вище положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, або від статей 3, 4 (пункт 1) і 7.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка використовує це право відступу від своїх зобов'язань, повною мірою інформує Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і про причини їх вжиття. Вона також інформує Генерального секретаря Ради Європи про те, коли такі заходи було припинено і з якого часу положення Конвенції знову повністю виконуються.

Стаття 16[1]
Обмеження щодо політичної діяльності іноземців

Ніщо в статтях 10, 11 і 14 не може розглядатися як таке, що перешкоджає запровадженню Високими Договірними Сторонами обмежень щодо політичної діяльності іноземців.

Стаття 17[1]
Заборона зловживання правами

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитися як таке, що надає будь-якій державі, групі або особі будь-яке право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, що викладені в цій Конвенції, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж передбачено в Конвенції.

Стаття 18[1]
Обмеження у застосуванні обмежень на права

Обмеження, які дозволяються цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, можуть застосовуватися тільки з тією метою, для якої вони передбачені.

Розділ II[2]
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

Стаття 19
Створення Суду

Для забезпечення додержання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини (далі «Суд»), який функціонує на постійній основі.

Стаття 20
Кількісний склад суддів

Суд складається з такої кількості суддів, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін.

Стаття 21
Критерії добору суддів

1. Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу судову посаду, чи бути юристами з визнаним авторитетом.

2. Судді засідають у Суді у своїй особистій якості.

3. Упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися ніякою діяльністю, що є несумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або вимогами виконання посадових обов'язків на постійній основі; усі питання, які виникають у зв'язку із застосуванням цього пункту, вирішуються Судом.

Стаття 22
Вибори суддів

1. Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів із трьох кандидатів, представлених Високою Договірною Стороною.

2. Така сама процедура застосовується під час довиборів до Суду у випадку приєднання нових Високих Договірних Сторін, а також при заповненні вакансій, що виникають.

Стаття 23
Строк повноважень

1. Судді обираються строком на шість років. Вони можуть бути переобрані. Однак строк повноважень половини складу суддів, обраних на перших виборах, спливає через три роки.

2. Судді, строк повноважень яких спливає через перші три роки, визначаються Генеральним секретарем Ради Європи за жеребом одразу ж після їх обрання.

3. З метою забезпечення, наскільки це можливо, поновлення повноважень половини складу суддів кожні три роки, Парламентська Асамблея може до початку будь-яких наступних виборів вирішити, що тривалість строку або строків повноважень одного або кількох суддів, які мають бути обрані, буде

іншою ніж шість років, але не більшою дев'яти і не меншою трьох років.

4. У випадках, коли йдеться про більше ніж один строк повноважень і коли Парламентська Асамблея застосовує попередній пункт, розподіл строків повноважень здійснюється Генеральним секретарем Ради Європи за жеребом одразу ж після виборів.

5. Суддя, обраний для заміни судді, строк повноважень якого не сплив, обіймає посаду протягом решти строку повноважень свого попередника.

6. Строк повноважень суддів спливає, коли вони досягають 70-річного віку.

7. Судді обіймають свою посаду до їх заміни. Проте після заміни вони продовжують розгляд тих справ, які вже є в їхньому провадженні.

Стаття 24
Звільнення з посади

Жоден суддя не може бути звільнений з посади, якщо тільки рішення про його невідповідність встановленим вимогам не буде ухвалене іншими суддями більшістю у дві треті голосів.

Стаття 25
Канцелярія та судові секретарі

Суд має канцелярію, функції та організація якої визначаються в Регламенті Суду. Суду в його діяльності надають допомогу судові секретарі.

Стаття 26
Пленарні засідання Суду

На пленарних засіданнях Суду:

a) обираються його Голова та один або два заступники Голови строком на три роки; вони можуть бути переобрані;

b) створюються палати на встановлений строк;

c) обираються голови палат Суду; вони можуть бути переобрані;

d) приймається Регламент Суду; та

e) обираються секретар Суду та один або кілька заступників секретаря.

Стаття 27
Комісії, палати та Велика палата

1. Для розгляду переданих йому справ Суд засідає в комісіях у складі трьох суддів, у палатах у складі семи суддів та у Великій палаті у складі сімнадцяти суддів. Палати Суду створюють комісії на встановлений строк.

2. Як член палати та Великої палати за посадою засідає суддя, обраний від заінтересованої держави-учасниці, або, за відсутності такого чи в разі неспроможності такого взяти участь у засіданні, особа, яка визначається на вибір такої держави і засідає як суддя.

3. До складу Великої палати входять також Голова Суду, заступники Голови, голови палат та інші судді, які визначаються відповідно до Регламенту Суду. Якщо справа передається до Великої палати згідно зі статтею 43, у Великій палаті не може засідати жоден суддя з палати, яка постановила судове рішення, за винятком голови палати та судді, який засідав від заінтересованої держави-учасниці.

Стаття 28
Заяви комісій про неприйнятність

Комісія може — одностайним голосуванням — визнати неприйнятною або вилучити з реєстру справ індивідуальну заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо така ухвала може бути винесена без додаткового вивчення. Ухвала комісії є остаточною.

Стаття 29
Ухвали палат щодо прийнятності та суті заяв

1. Якщо згідно зі статтею 28 жодної ухвали не винесено, палата приймає рішення щодо прийнятності та суті індивідуальних заяв, поданих згідно зі статтею 34.

2. Палата приймає рішення щодо прийнятності та суті міждержавних заяв, поданих згідно зі статтею 33.

3. Ухвала щодо прийнятності виноситься окремо, якщо Суд, у виняткових випадках, не вирішить інакше.

Стаття 30
Відмова від юрисдикції на користь Великої палати

Якщо справа, яку розглядає палата, порушує серйозне питання щодо тлумачення Конвенції чи протоколів до неї або якщо вирішення питання, яке вона розглядає, може призвести до результату, несумісного з рішенням, постановленим Судом раніше, палата може в будь-який час до постановлення свого рішення відмовитися від своєї юрисдикції на користь Великої палати, якщо жодна зі сторін у справі не заперечує проти цього.

Стаття 31
Повноваження Великої палати

Велика палата:

a) приймає рішення щодо заяв, поданих згідно зі статтею 33 або статтею 34, якщо палата відмовилася від своєї юрисдикції згідно зі статтею 30 або якщо справу було передано їй на розгляд згідно зі статтею 43; та

b) розглядає запити про надання консультативних висновків, подані згідно зі статтею 47.

Стаття 32
Юрисдикція Суду

1. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання, які стосуються тлумачення та застосування Конвенції і протоколів до неї і які передаються йому на розгляд відповідно до статей 33, 34 і 47.

2. У випадку виникнення спору щодо юрисдикції Суду спір вирішується Судом.

Стаття 33
Міждержавні справи

Будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї, яке, як вона вважає, було допущене іншою Високою Договірною Стороною.

Стаття 34
Індивідуальні заяви

Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, що вважають себе потерпілими від порушення однією з Високих Договірних Сторін прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати ніяким чином ефективному здійсненню цього права.

Стаття 35
Критерії прийнятності

1. Суд може прийняти питання до розгляду тільки після того, як було вичерпано всі національні засоби правового захисту — відповідно до загальновизнаних норм міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати прийняття остаточного рішення.

2. Суд не розглядає жодної заяви, поданої згідно зі статтею 34, якщо вона:

a) є анонімною; або

b) за своєю суттю порушує питання, що вже було розглянуте Судом або вже подане на розгляд за іншою процедурою міжнародного розслідування чи врегулювання, і якщо вона не містить відповідної нової інформації.

3. Суд визнає неприйнятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо він вважає, що ця заява є несумісною з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необгрунтованою або є зловживанням правом на подання заяви.

4. Суд відхиляє будь-яку заяву, якщо він вважає її неприйнятною згідно з цією статтею. Він може зробити це на будь-якій стадії провадження у справі.

Стаття 36
Участь третьої сторони

1. У всіх справах, які розглядаються палатою або Великою палатою, Висока Договірна Сторона, громадянин якої є заявником, має право подати свої міркування у письмовій формі і брати участь у слуханнях.

2. Голова Суду може, в інтересах належного відправлення правосуддя, запропонувати будь-якій Високій Договірній Стороні, яка не є стороною в судовому розгляді, або будь-якій заінтересованій особі, яка не є заявником, подати свої міркування у письмовій формі або брати участь у слуханнях.

Стаття 37
Вилучення заяв із реєстру справ

1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі вилучити заяву з реєстру справ, якщо обставини дозволяють дійти висновку, що:

a) заявник не має наміру й далі підтримувати свою заяву; або

b) спір уже вирішено; або

c) на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Однак Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, визначених у Конвенції та протоколах до неї.

2. Суд може знову поновити заяву в реєстрі справ, якщо, на його думку, обставини це виправдовують.

Стаття 38
Розгляд справи та процедура дружнього врегулювання

1. Якщо Суд визнає заяву прийнятною, він:

a) розглядає справу разом із представниками сторін і, в разі необхідності, проводить розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані держави створюють усі необхідні умови;

b) надає себе у розпорядження заінтересованих сторін з метою забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, визначених у Конвенції та протоколах до неї.

2. Переговори, які здійснюються згідно з підпунктом b пункту 1, є конфіденційними.

Стаття 39
Досягнення дружнього врегулювання

У разі досягнення дружнього врегулювання Суд вилучає справу з реєстру, прийнявши відповідне рішення, яке містить лише стислий виклад фактів і досягнутого вирішення.

Стаття 40
Слухання у відкритому засіданні та доступ до документів

1. Слухання проводяться у відкритому засіданні, якщо Суд у виняткових випадках не вирішить інакше.

2. Доступ до документів, які здаються на зберігання секретареві, має бути відкритим, якщо Голова Суду не вирішить інакше.

Стаття 41
Справедлива сатисфакція

Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткову компенсацію, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.

Стаття 42
Рішення палат

Рішення палат стають остаточними відповідно до пункту 2 статті 44.

Стаття 43
Передання справ на розгляд Великої палати

1. Упродовж трьох місяців від дати постановлення рішення палатою будь-яка сторона у справі може, у виняткових випадках, звернутися з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати.

2. Колегія у складі п'яти суддів Великої палати приймає таке клопотання, якщо справа порушує серйозне питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї або важливе питання загального значення.

3. Якщо колегія приймає клопотання, Велика палата вирішує справу шляхом постановлення судового рішення.

Стаття 44
Остаточні судові рішення

1. Рішення Великої палати є остаточним.

2. Рішення палати стає остаточним:

a) якщо сторони заявляють про те, що вони не звертатимуться із клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати; або

b) через три місяці від дати постановлення рішення, якщо клопотання про передання справи на розгляд Великої палати не було заявлено; або

c) якщо колегія Великої палати відхиляє клопотання про передання справи на розгляд Великої палати згідно зі статтею 43.

3. Остаточне судове рішення опубліковується.

Стаття 45
Умотивування судових рішень та ухвал

1. Судові рішення та ухвали про прийнятність або неприйнятність заяв мають бути вмотивовані.

2. Якщо судове рішення цілком або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

Стаття 46
Обов'язкова сила судових рішень та їх виконання

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточне рішення Суду в будь-якій справі, в якій вони є сторонами.

2. Остаточне рішення Суду надсилається Комітетові міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням.

Стаття 47
Консультативні висновки

1. Суд може, на запит Комітету міністрів, надавати консультативні висновки з правових питань, які стосуються тлумачення Конвенції та протоколів до неї.

2. Такі висновки не поширюються на питання, які стосуються змісту чи обсягу прав і свобод, визначених у розділі I Конвенції та протоколах до неї, або на будь-яке інше питання, яке Суд чи Комітет міністрів можуть розглядати внаслідок будь-якого провадження, що може бути порушене відповідно до Конвенції.

3. Рішення Комітету міністрів про подання запиту щодо консультативного висновку Суду ухвалюються більшістю голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

Стаття 48
Консультативна компетенція Суду

Суд вирішує, чи належить до його компетенції, визначеної у статті 47, запит Комітету міністрів про надання консультативного висновку.

Стаття 49
Умотивування консультативних висновків

1. Консультативні висновки Суду мають бути вмотивовані.

2. Якщо консультативний висновок цілком або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

3. Консультативні висновки Суду передаються Комітетові міністрів.

Стаття 50
Витрати Суду

Витрати Суду покладаються на Раду Європи.

Стаття 51
Привілеї та імунітети суддів

Судді під час виконання своїх обов'язків користуються привілеями та імунітетами, передбаченими у статті 40 Статуту Ради Європи і в угодах, укладених згідно з цією статтею Статуту.

Розділ III[1,3]
ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 52[1]
Запити Генерального секретаря

На запит Генерального секретаря Ради Європи будь-яка Висока Договірна Сторона надає роз'яснення щодо того, яким чином її внутрішнє законодавство забезпечує ефективне виконання будь-якого з положень цієї Конвенції.

Стаття 53[1]
Гарантії існуючих прав людини

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує або порушує будь-які права людини та основні свободи, які можуть гарантуватися законами будь-якої Високої Договірної Сторони або будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є.

Стаття 54[1]
Повноваження Комітету міністрів

Ніщо в цій Конвенції не стоїть на перешкоді повноваженням Комітету міністрів, наданих йому Статутом Ради Європи.

Стаття 55[1]
Відмова від інших засобів врегулювання спорів

Високі Договірні Сторони погоджуються, що без спеціальної домовленості вони не користуватимуться існуючими між ними чинними договорами, конвенціями або деклараціями для вирішення, шляхом оскарження, спору, який виникає внаслідок тлумачення або застосування цієї Конвенції, засобами врегулювання спорів, не передбаченими цією Конвенцією.

Стаття 56[1]
Територіальне застосування

1[2]. Будь-яка держава може при ратифікації або будь-коли після цього заявити в повідомленні на ім'я Генерального секретаря Ради Європи про те, що дія цієї Конвенції поширюється — з урахуванням пункту 4 цієї статті — на всі або деякі з територій, за міжнародні відносини яких вона є відповідальною.

2. Дія Конвенції поширюється на територію або території, визначені в повідомленні, з тридцятого дня після отримання цього повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Однак положення цієї Конвенції застосовуються до таких територій з належним урахуванням місцевих вимог.

4[2]. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 цієї статті, може будь-коли після цього заявити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати заяви від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 цієї Конвенції.

Стаття 57[1]
Застереження

1. Будь-яка держава при підписанні цієї Конвенції або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти може зробити застереження стосовно будь-якого окремого положення Конвенції з огляду на те, що той чи інший закон, чинний на той час на її території, не відповідає цьому положенню. Застереження загального характеру згідно з цією статтею не дозволяються.

2. Будь-яке застереження, зроблене згідно з цією статтею, має містити стислий виклад відповідного закону.

Стаття 58[1]
Денонсація

1. Висока Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію тільки зі спливом п'яти років з дати, коли вона стала її стороною, і через шість місяців після подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, який інформує про це інші Високі Договірні Сторони.

2. Така денонсація не звільняє заінтересовану Високу Договірну Сторону від її зобов'язань за цією Конвенцією стосовно будь-якого діяння, яке могло бути порушенням таких зобов'язань і могло бути здійсненим нею до дати, від якої денонсація набрала чинності.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка перестає бути членом Ради Європи, перестає бути й стороною цієї Конвенції на тих самих умовах.

4[2]. Відповідно до положень попередніх пунктів, Конвенція може бути денонсована стосовно будь-якої території, на яку було поширено її дію згідно із заявою, зробленою на підставі статті 56.

Стаття 59[1]
Підписання та ратифікація

1. Ця Конвенція відкрита для підписання членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності після здачі на зберігання десяти ратифікаційних грамот.

3. Для тих держав, які підписали цю Конвенцію і які ратифікуватимуть її після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності з дня здачі на зберігання їхніх ратифікаційних грамот.

4. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всіх членів Ради Європи про набрання Конвенцією чинності, про Високі Договірні Сторони, які ратифікували її, і про здачу на зберігання усіх подальших ратифікаційних грамот.

Вчинено в Римі четвертого дня листопада місяця 1950 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожній державі, яка її підписала.

(Закінчення на 8-й стор.).

Протокол до Конвенції про захист прав людини та основних свобод[4]

(Початок на 6—7-й стор.).

Париж, 20.III.1952

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цей Протокол,

сповнені рішучості вжити заходів для колективного забезпечення здійснення деяких прав і свобод, які не включені до розділу I Конвенції про захист прав людини та основних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року (далі «Конвенція»),

домовилися про таке:

Стаття 1
Захист права власності

Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які, на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.

Стаття 2
Право на освіту

Нікому не може бути відмовлено в праві на освіту. Держава при виконанні будь-яких функцій, узятих нею на себе в галузі освіти і навчання, поважає право батьків забезпечувати таку освіту і навчання відповідно до своїх релігійних і світоглядних переконань.

Стаття 3
Право на вільні вибори

Високі Договірні Сторони зобов'язуються проводити вільні вибори з розумною періодичністю шляхом таємного голосування в умовах, які

забезпечуватимуть вільне вираження думки народу у виборі законодавчого органу.

Стаття 4[2]
Територіальне застосування

Будь-яка Висока Договірна Сторона може при підписанні або ратифікації чи будь-коли після цього надіслати Генеральному секретареві Ради Європи заяву, в якій зазначаються межі застосування нею положень цього Протоколу до територій, що зазначені в цій заяві і за міжнародні відносини яких вона несе відповідальність.

Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка надіслала заяву на підставі попередньої частини, може час від часу робити інші заяви про зміну умов будь-якої попередньої заяви чи про припинення застосування положень цього Протоколу щодо будь-якої території.

Заява, зроблена згідно з цією статтею, вважається такою, що зроблена відповідно до пункту 1 статті 56 Конвенції.

Стаття 5
Зв'язок із Конвенцією

Високі Договірні Сторони розглядають положення статей 1, 2, 3 і 4 цього Протоколу як додаткові статті Конвенції, і всі положення Конвенції застосовуються відповідно.

Стаття 6
Підписання та ратифікація

Цей Протокол відкритий для підписання членами Ради Європи, які підписали Конвенцію; він ратифікується одночасно з ратифікацією Конвенції або після її ратифікації. Протокол набирає чинності після здачі на зберігання десяти ратифікаційних грамот. Для тих держав, які підписали цей Протокол і які ратифікуватимуть його після набрання ним чинності, Протокол набирає чинності з дня здачі на зберігання їхніх ратифікаційних грамот.

Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи, який повідомляє всіх членів Ради про тих, хто здійснив ратифікацію.

Вчинено в Парижі двадцятого дня березня місяця 1952 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожному урядові, який його підписав.

ПРОТОКОЛ № 4 ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВНИХ СВОБОД, ЯКИЙ ГАРАНТУЄ ДЕЯКІ ПРАВА І СВОБОДИ, ЩО НЕ ВКЛЮЧЕНІ ДО КОНВЕНЦІЇ ТА ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО НЕЇ[4]

Страсбург, 16. IX. 1963

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цей Протокол,

сповнені рішучості вжити заходів для колективного забезпечення здійснення деяких прав і свобод, які не включені до розділу I Конвенції про захист прав людини та основних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року (далі «Конвенція»), і в статтях 1-3 Першого протоколу до Конвенції, підписаного в Парижі 20 березня 1952 року,

домовилися про таке:

Стаття 1
Заборона ув'язнення за борг

Нікого не може бути позбавлено волі лише на підставі неспроможності виконати своє договірне зобов'язання.

Стаття 2
Свобода пересування

1. Кожен, хто законно перебуває на території будь-якої держави, в межах цієї території має право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання.

2. Кожен є вільним залишати будь-яку країну, включаючи свою власну.

3. На здійснення цих прав не встановлюються жодні обмеження, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для забезпечення громадського порядку, запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб.

4. Права, викладені в пункті 1, також можуть у певних місцевостях підлягати обмеженням, що встановлені згідно із законом і виправдовуються суспільними інтересами в демократичному суспільстві.

Стаття 3
Заборона вислання громадян

1. Нікого не може бути вислано, шляхом застосування індивідуальних або колективних заходів, з території держави, громадянином якої він є.

2. Нікого не може бути позбавлено права в'їзду на територію держави, громадянином якої він є.

Стаття 4
Заборона колективного вислання іноземців

Колективне вислання іноземців заборонено.

Стаття 5
Територіальне застосування

1. Будь-яка Висока Договірна Сторона може при підписанні чи ратифікації цього Протоколу або будь-коли після цього надіслати Генеральному секретареві Ради Європи заяву, в якій зазначаються межі застосування нею положень цього Протоколу до територій, що зазначені в цій заяві і за міжнародні відносини яких вона несе відповідальність.

2. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка надіслала заяву на підставі попереднього пункту, може час від часу робити інші заяви про зміну умов будь-якої попередньої заяви чи про припинення застосування положень цього Протоколу щодо будь-якої території.

3[2]. Заява, зроблена згідно з цією статтею, вважається такою, що зроблена відповідно до пункту 1 статті 56 Конвенції.

4. Територія будь-якої держави, до якої цей Протокол застосовується на підставі його ратифікації або прийняття цією державою, і кожна територія, до якої цей Протокол застосовується на підставі заяви, зробленої такою державою згідно з цією статтею, розглядаються як окремі території для цілей посилань у статтях 2 і 3 на територію держави.

5[5]. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 чи 2 цієї статті, може будь-коли після цього заявити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати заяви від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 Конвенції стосовно всіх або деяких зі статей 1-4 цього Протоколу.

Стаття 6[5]
Зв'язок із Конвенцією

Високі Договірні Сторони розглядають положення статей 1-5 цього Протоколу як додаткові статті Конвенції, і всі положення Конвенції застосовуються відповідно.

Стаття 7
Підписання та ратифікація

1. Цей Протокол відкритий для підписання членами Ради Європи, які підписали Конвенцію; він ратифікується одночасно з ратифікацією Конвенції або після її ратифікації. Протокол набирає чинності після здачі на зберігання п'яти ратифікаційних грамот. Для тих держав, які підписали цей Протокол і які ратифікуватимуть його після набрання ним чинності, Протокол набирає чинності з дня здачі на зберігання їхніх ратифікаційних грамот.

2. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи, який повідомляє всіх членів Ради про тих, хто здійснив ратифікацію.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те уповноважені представники, підписали цей Протокол.

Вчинено у Страсбурзі шістнадцятого дня вересня місяця 1963 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожній державі, яка його підписала.

ПРОТОКОЛ № 6 ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВНИХ СВОБОД ЩОДО СКАСУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ[4]

Страсбург, 28. IV.1983

Держави – члени Ради Європи, які підписали цей Протокол до Конвенції про захист прав людини та основних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року (далі «Конвенція»),

вважаючи, що розвиток подій у кількох державах – членах Ради Європи відображає загальну тенденцію до скасування смертної кари,

домовилися про таке:

Стаття 1
Скасування смертної кари

Смертна кара скасовується. Нікого не може бути засуджено до такого покарання або страчено.

Стаття 2
Смертна кара під час війни

Держава може передбачити у своєму законодавстві смертну кару за діяння, вчинені під час війни або неминучої загрози війни; таке покарання застосовується тільки у випадках, передбачених законом і згідно з його положеннями. Держава повідомляє Генерального секретаря Ради Європи про відповідні положення цього закону.

Стаття 3
Заборона відступу від зобов'язань

Жодні відступи від положень цього Протоколу на підставі статті 15 Конвенції не допускаються.

Стаття 4[2]
Заборона застережень

Жодні застереження щодо положень цього Протоколу на підставі статті 57 Конвенції не допускаються.

Стаття 5
Територіальне застосування

1. Будь-яка держава при підписанні чи здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття чи схвалення може зазначити територію чи території, до яких застосовуватиметься цей Протокол.

2. Будь-яка держава може будь-коли після цього надіслати на ім'я Генерального секретаря Ради Європи заяву про поширення дії цього Протоколу на будь-яку іншу територію, зазначену в цій заяві. Щодо такої території Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена на підставі двох попередніх пунктів, може бути відкликана щодо будь-якої території, зазначеної в цій заяві, у повідомленні на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 6
Зв'язок із Конвенцією

Держави-учасниці розглядають положення статей 1-5 цього Протоколу як додаткові статті Конвенції, і всі положення Конвенції застосовуються відповідно.

Стаття 7
Підписання та ратифікація

Цей Протокол відкрито для підписання державами – членами Ради Європи, які підписали Конвенцію. Він ратифікується, приймається чи схвалюється. Держава – член Ради Європи не може ратифікувати, прийняти чи схвалити цей Протокол, якщо вона одночасно або раніше не ратифікувала Конвенцію. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи схвалення здаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

Стаття 8
Набрання чинності

1. Цей Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після дати, коли п'ять держав – членів Ради Європи висловили свою згоду на обов'язковість для них цього Протоколу згідно з положеннями статті 7.

2. Для будь-якої держави-члена, яка висловить свою згоду на обов'язковість для неї цього Протоколу після набрання ним чинності, Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи схвалення.

Стаття 9
Функції депозитарію

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави – члени Ради про:

a) будь-яке підписання;

b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття чи затвердження;

c) будь-яку дату набрання чинності цим Протоколом згідно зі статтями 5 і 8;

d) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або сповіщення, які стосуються цього Протоколу.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те уповноважені представники, підписали цей Протокол.

Вчинено у Страсбурзі двадцять восьмого дня квітня місяця 1983 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожній державі – членові Ради Європи.

ПРОТОКОЛ № 7 ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВНИХ СВОБОД[4]

Страсбург, 22. XI.1984

Держави – члени Ради Європи, які підписали цей Протокол,

сповнені рішучості вжити нових заходів для колективного забезпечення здійснення деяких прав і свобод за допомогою Конвенції про захист прав людини та основних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року (далі «Конвенція»),

домовилися про таке:

Стаття 1
Процедурні гарантії, що стосуються вислання іноземців

1. Іноземець, який законно проживає на території держави, не може бути висланий за її межі інакше ніж на виконання рішення, прийнятого відповідно до закону, і повинен мати можливість:

a) наводити аргументи проти свого вислання;

b) вимагати перегляду своєї справи; і

c) бути представленим з цією метою перед компетентним органом або перед особою чи особами, призначеними цим органом.

2. Іноземець може бути висланий до здійснення своїх прав, передбачених у підпунктах a, b та c пункту 1 цієї статті, якщо таке вислання є необхідним в інтересах публічного порядку або зумовлюється міркуваннями національної безпеки.

Стаття 2
Право на оскарження у кримінальних справах

1. Кожен, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції факту визнання його винним або винесеного йому вироку. Здійснення цього права, включаючи підстави, на яких воно може бути здійснене, регулюється законом.

2. Із цього права можуть робитися винятки для незначних правопорушень, як це передбачено законом, або в разі коли відповідну особу судив у першій інстанції найвищий суд, або коли її було визнано винною і засуджено після оскарження виправдального вироку.

Стаття 3
Відшкодування в разі незаконного засудження

Якщо остаточним рішенням особу було засуджено за вчинення кримінального правопорушення і якщо винесений їй вирок було потім скасовано або її було помилувано на підставі нового чи нововиявленого факту, який беззаперечно доводить наявність судової помилки, то ця особа, яка зазнала покарання в результаті такого засудження, одержує відшкодування згідно із законом або практикою відповідної держави, якщо тільки не буде доведено, що зазначений невідомий факт не було свого часу виявлено повністю або частково з вини цієї особи.

Стаття 4
Право не бути притягненим до суду або покараним двічі

1. Нікого не може бути вдруге притягнено до суду або покарано в порядку кримінального провадження під юрисдикцією однієї і тієї самої держави за правопорушення, за яке його вже було остаточно виправдано або засуджено відповідно до закону та кримінальної процедури цієї держави.

2. Положення попереднього пункту не перешкоджають повторному розгляду справи згідно із законом та кримінальною процедурою відповідної держави за наявності нових або нововиявлених фактів чи суттєвих недоліків у попередньому судовому розгляді, які могли вплинути на результати розгляду справи.

3. Жодні відступи від положень цієї статті на підставі статті 15 Конвенції не допускаються.

Стаття 5
Рівноправність кожного з подружжя

Кожен із подружжя має рівні цивільні права та обов'язки у відносинах між собою і зі своїми дітьми, а також щодо одруження, перебування в шлюбі та щодо його розірвання. Ця стаття не перешкоджає державам вживати таких заходів, що є необхідними в інтересах дітей.

Стаття 6
Територіальне застосування

1. Будь-яка держава при підписанні чи здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття чи схвалення може зазначити територію або території, на які поширюватиметься дія цього Протоколу, і встановити межі застосування нею його положень до такої території або таких територій.

2. Будь-яка держава може будь-коли після цього надіслати на ім'я Генерального секретаря Ради Європи заяву про поширення дії цього Протоколу на будь-яку іншу територію, зазначену в цій заяві. Щодо такої території Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає зі спливом двомісячного строку з дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена на підставі двох попередніх пунктів, може бути відкликана щодо будь-якої території, зазначеної в цій заяві, або змінена у повідомленні на ім'я Генерального секретаря. Відкликання або зміна заяви набирає чинності в перший день місяця, що настає зі спливом двомісячного строку з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

4[2]. Заява, зроблена згідно з цією статтею, розглядається як така, що зроблена відповідно до пункту 1 статті 56 Конвенції.

5. Територія будь-якої держави, до якої цей Протокол застосовується на підставі його ратифікації, прийняття або схвалення цією державою, і кожна територія, до якої цей Протокол застосовується на підставі заяви, зробленої такою державою згідно з цією статтею, можуть розглядатися як окремі території для цілей посилання в статті 1 на територію держави.

6[5]. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 чи 2 цієї статті, може будь-коли після цього заявити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати заяви від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 Конвенції стосовно статей 1-5 цього Протоколу.

Стаття 7[2]
Зв'язок із Конвенцією

Держави-учасниці розглядають положення статей 1-6 цього Протоколу як додаткові статті Конвенції, і всі положення Конвенції застосовуються відповідно.

Стаття 8
Підписання та ратифікація

Цей Протокол відкрито для підписання державами – членами Ради Європи, які підписали Конвенцію. Він підлягає ратифікації, прийняттю чи схваленню. Держава – член Ради Європи не може ратифікувати, прийняти або схвалити цей Протокол, якщо вона одночасно або раніше не ратифікувала Конвенцію. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи схвалення здаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

Стаття 9
Набрання чинності

1. Цей Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає зі спливом двомісячного строку з дати, коли сім держав – членів Ради Європи висловили свою згоду на обов'язковість для них цього Протоколу згідно з положеннями статті 8.

2. Для будь-якої держави-члена, яка висловить свою згоду на обов'язковість для неї цього Протоколу, Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає зі спливом двомісячного строку з дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи схвалення.

Стаття 10
Функції депозитарію

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всі держави – членів Ради Європи про:

a) будь-яке підписання;

b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття чи схвалення;

c) будь-яку дату набрання чинності цим Протоколом згідно зі статтями 6 і 9;

d) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або будь-яку заяву, що стосуються цього Протоколу.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те уповноважені представники, підписали цей Протокол.

Вчинено у Страсбурзі двадцять другого дня листопада місяця 1984 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожній державі – членові Ради Європи.

---

[1]Назву включено відповідно до положень Протоколу № 11 (ETS No. 155).

[2]Текст із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11 (ETS No. 155).

[3]Статті цього розділу перенумеровано відповідно до положень Протоколу № 11 (ETS No. 155).

[4]Назви статей включено та текст доповнено відповідно до положень Протоколу № 11 (ETS No. 155) з моменту набрання ним чинності.

[5]Текст включено відповідно до положень Протоколу № 11 (ETS No. 155).

Від зброї НАТО помирають його ж таки солдати

Чи радіоактивна зброя НАТО, в якій використовується незбагачений уран? Це питання стало основною темою гучного скандалу в Європі та США, пов'язаного з негативними наслідками застосування в Боснії та Косово натовської зброї.

Зі Стокгольма повідомляють, що уряд Швеції, який на початку 2001 року приступив до виконання обов'язків голови Європейського союзу, має намір порушити цю проблему вже наступного тижня.

Розмови про «ефективну зброю з неясними побічними явищами» точилися й раніше: були заяви про те, що у частини солдатів США виник «синдром війни в затоці», який пов'язували з поганим здоров'ям тих, хто брав участь у воєнних діях проти Іраку. А нині зафіксовано серйозніші випадки. В Італії, за даними преси, від лейкемії, тобто раку крові, померли шість військовослужбовців, котрі служили у військах КФОР у Косово і в миротворчих частинах ООН у Боснії. Смертельні випадки мали місце також в Іспанії, Бельгії та Португалії. Є дані про те, що на лейкемію страждає чимало дітей в Іраку.

Незбагачений уран, повідомляє шведська преса, використовується в бронебійних снарядах і гранатах для надання їм великої руйнівної потужності та підвищення температурного ефекту. Хоча в НАТО стверджують, що незбагачений уран має меншу радіоактивність, аніж природний, багато хто з фахівців усе одно вважає його небезпечним.

Цими днями в Косово працює міжнародна експертна група на чолі з представником Швеції, яка вивчає наслідки воєнних дій у цій провінції Югославії. Відомо, що авіація НАТО використала для обстрілів 110 об'єктів провінції 31 тисячу снарядів, створених з використанням незбагаченого урану. Група подасть свої висновки у лютому, але вже тепер вона зазначає такий факт: там, де вибухали снаряди, рослинність, а також вода нині виявилися зараженими.

Щоправда, деякі експерти не поспішають пов'язувати загибель військовослужбовців Італії та інших країн з перебуванням у зоні воєнних дій. Проте італійська преса парирує ці висловлювання так: надто вже багато однакових смертей серед солдатів. Тому ціла низка країн НАТО та ЄС вирішили провести медичне обстеження своїх військовослужбовців, які повернулися з Косово та Боснії.

Марат ЗУБКО.

Гельсінкі.

Щоб Папу почули

Конгрес США нагородив Папу Римського Іоанна Павла II за його заслуги у справі миру та релігійного взаєморозуміння Золотою медаллю. Медаль було вручено під час спеціальної аудієнції, повідомляє агентство Рейтер. «Я приймаю цю нагороду як знак того, що ви, законодавці, визнаєте важливість безкомпромісного захисту людської гідності», — заявив Папа у промові-відповіді.

Серед тих, кого раніше було удостоєно такої нагороди, — Вінстон Черчілль, мати Тереза і перший президент США Джордж Вашингтон. Як заявив представник конгресменів, Папу Римського нагородили цією медаллю за його послання миру, «яке відчайдушно потребує того, щоб воно було почуте».

Фото АП.

Сумнівне викриття

Неоднозначний громадський резонанс у Великій Британії спричинив документальний фільм, показаний британською телекомпанією ITV і присвячений так званій Першій дивізії СС Української національної армії, що була сформована гітлерівським командуванням із мешканців України в роки другої світової війни.

Ця дивізія брала активну участь у каральних операціях на території Радянського Союзу, Польщі та Словаччини. В 1947 році, за словами авторів програми, вісім тисяч солдатів і офіцерів дивізії отримали дозвіл на проживання у Великій Британії. Нині приблизно півтори тисячі з них усе ще проживають у Сполученому Королівстві. Коментуючи стрічку, представник міністерства внутрішніх справ Великої Британії повідомив журналістів, що всі факти найретельніше перевірять і винних у злочинах проти людяності буде притягнено до відповідальності. А уряд Польщі розглядає можливість офіційного подання про видачу воєнних злочинців, які воювали у складі української дивізії СС, польському правосуддю, повідомляє Бі-бі-сі.

Спірним, проте, залишається питання про доцільність проведення широкомасштабного розслідування, що може кинути тінь на тисячі не замішаних у нацистських злочинах людей та їхніх нащадків. Тим паче що час для остаточної історичної оцінки тих подій не настав навіть тепер, через півстоліття.

Антон ДМИТРЕНКО.

Коли Фішер ще був зелений...

Міністр закордонних справ Німеччини Йошка Фішер потрапив на розпечену сковорідку підвищеної уваги преси, опозиції та громадськості. Виявляється, у 70-ті роки, коли він ще просто був зеленим бунтарем не лише проти насильства, озброєння і війни, а й проти «усього» через власний вік, то це мало вигляд не такий вже й безневинний. Журнал «Інтер» надрукував фотографії 1973 року, на яких двадцятип'ятирічного Фішера зображено з дубинкою в руках як вуличного бунтаря та підбурювача. На одній з них він разом з товаришами б'є такого ж молодого, як і сам, поліцейського.

Публікація знімків спричинила широкий громадський резонанс: у земельному суді Франкфурта-на-Майні, де на той час мешкав Фішер, відшукали кримінальну справу за цим фактом і запросили поліцейського, який тоді потерпів. За його словами, під час однієї з демонстрацій його побили ногами та дубинками четверо невідомих у масках і шоломах, які напали на нього. Сьогодні вже 48-річний поліцейський заявив, що «лише нині дізнався, що серед нападників був нині діючий глава зовнішньополітичного відомства Німеччини». Потерпілий сказав, що вибачає свого кривдника, адже кожний має гріхи молодості. Тим паче що міністр визнає свої помилки, та й нині працює добре. Щоправда, він «не проти, аби Фішер особисто вибачився перед ним».

Гадаємо, що міністр, який одразу визнав свої помилки того часу і вибачився вже перед усіма поліцейськими, котрим він «будь-коли завдав неприємностей у подіях 30-річної давнини й нападав на них як член однієї з молодіжних організацій Франкфурта-на-Майні», не примусить на себе чекати. Слід зазначити, що Йошка Фішер має найвищий у Німеччині політичний рейтинг і досі, окрім критики, як кажуть, «по ділу», до нього не було жодних інших претензій. Попри це опозиція — Християнсько-демократичний союз — зажадала відставки нині вже не зеленого Йошки, а міністра закордонних справ, одного з лідерів Партії зелених Фішера. Однак на його захист однозначно стала правляча коаліція: соціал-демократи і товариші по партії. Головним аргументом вони висувають факт, що Фішер ніколи не приховував свого минулого і нині відкрито визнає власні помилки. У 60—70-ті роки таких молодиків, які протестували проти будь-чого, було дуже багато й іноді вони билися. Але це минуле цілого покоління — карати всіх?

Найімовірніше, «викриття» Йошки Фішера (його бунтівне минуле, так само, як і хуліганські вибрики того часу, ні для кого не є таємницею) не матиме будь-яких серйозних наслідків для нього. Однак ця історія ще раз буде політикам, і не лише їм, наукою: немає нічого таємного, що не стало б явним. Давня істина...

Валентина ПИСАНСЬКА.

Франкфурт-на-Майні.

Кулька за сто доларів

У Ризі відбулася благодійна акція «Моя ялинкова іграшка». Це аукціон іграшок видатних людей. Золоту ялинкову кулю президента Латвійської Республіки було продано за сто доларів. Стільки ж заплатили за іграшку депутата Сейму, кандидата на пост мера столиці Айї Почі. Нею вона гралася в рожевому дитинстві. Передали свої іграшки на аукціон маестро Раймонд Паулс, нова виконавиця його пісень Марія Наумова, мер Риги Андріс Аргаліс. Виручка — більш як 600 доларів — піде на придбання медикаментів для Центру соціального захисту дітей.

Володимир СТРОЙ.

Рига.

Вашингтон рекомендує

(Початок на 1-й стор.).

Спроби залякувати засоби масової інформації за публікацію або передачу в ефір критики на адресу уряду суперечать міжнародним зобов'язанням України щодо свободи ЗМІ, включаючи її зобов'язання в рамках ОБСЄ». Крім випадку зникнення Георгія Гонгадзе, Крістофер Сміт звернув увагу на пресинг щодо української служби радіо «Свобода», рейд податкових органів офісом англомовного українського видання «Eastern Economist», смерть ряду українських журналістів за останні декілька років... «На жаль, зникнення Гонгадзе відбулося на тлі погіршення умов для роботи ЗМІ, — констатував конгресмен. — Як голова Гельсінської комісії і людина, що давно цікавиться Україною, я глибоко розчарований тим, що порівняно позитивна історія дотримання прав людини в Україні затьмарюється ситуацією, що склалася... Я зберігаю надію на те, що українська влада використає всі важелі для виправлення цієї ситуації».

Хроніка. Факти. Події

■ Київ

Прибувають доповідачі ПАРЄ

Сьогодні до Києва мають прибути доповідачі моніторингового комітету Парламентської Асамблеї Ради Європи Анне Северинсен та Рената Вольвенд. Програмою їхнього візиту, повідомляє інформаційне управління Верховної Ради, передбачено зустрічі з Головою ВР Іваном Плющем, головами парламентських комітетів та фракцій, з керівництвом ряду міністерств та відомств, а також Генпрокуратури. Відбудеться зустріч з представниками ЗМІ.

Нагадаємо, що минулого грудня моніторинговий та правовий комітети ПАРЄ виступили з пропозицією проведення на січневих засіданнях асамблеї надзвичайних слухань, присвячених питанню свободи преси в Україні. З цим пов'язано і нинішній візит Анне Северинсен і Ренати Вольвенд.

■ Єрусалим

Барак закликає укласти мирну угоду

Прем'єр-міністр Ізраїлю Ехуд Барак закликав усі зацікавлені сторони не втрачати можливості укласти мирну угоду з Близького Сходу до закінчення терміну президентських повноважень Білла Клінтона 20 січня. Хоча ізраїльський прем'єр розуміє, що досягнення домовленості малоймовірне, він переконаний: така сприятлива можливість виникне знову дуже не скоро. Обстановка навколо мирних переговорів ще більше загострилася напередодні, коли тисячі ізраїльтян провели демонстрацію на знак протесту проти американських пропозицій про розподіл суверенітету над Єрусалимом.

■ Прага

Конфронтація зростає

Рада керуючих чеського державного телебачення, попри заклик парламенту, не звільнила голову громадського телебачення Іржі Годача. Журналісти, що виступають проти призначення Годача, вже два тижні окупують відділ новин. Вони вважають таке призначення політичним. Страйк журналістів підтримали президент Вацлав Гавел та опозиційні партії.

■ Лондон

Польоти над Іраком триватимуть

Велика Британія спростувала повідомлення про те, що вона розглядає можливість припинення розвідувальних польотів над територією південного Іраку. Представник англійського кабінету міністрів наголосив: у політиці стосовно Іраку не сталося жодних змін. Раніше повідомляли, що уряд прем'єр-міністра Тоні Блера нібито має намір припинити розвідувальні польоти над південним Іраком, бо дійшов висновку, що багдадське керівництво вже не загрожує мусульманам-шиїтам у цьому регіоні.

■ Кабул

Неофітом бути небезпечно

Правлячі в Афганістані таліби заявили, що осіб, які зреклися ісламу і прийняли іншу віру, буде засуджено до страти. Верховний лідер руху «Талібан» мулла Мохаммед Омар у виступі на державному радіо попередив: смертна кара загрожує й немусульманам, котрі намагаються намовити інших зректися ісламу. Омар піддав критиці прихильників інших релігій, передусім християн та іудеїв, котрі, за його словами, демонізують жорсткі ісламські закони, що діють в Афганістані.

■ Аллахабад

Індуси святкують Кумбх-Мела

На півночі Індії, у місті Аллахабад, розпочинається Кумбх-Мела — найвизначніше свято індуїстського релігійного календаря. На святкування прибудуть мільйони прочан, котрі цього священного дня, який відзначають кожні 12 років, зможуть змити свої гріхи у водах Ганга. Кумбх-Мела святкують у тому місці, де, за переказами, на землю впали краплі амрити — напою безсмертя, за який точилася жорстока боротьба між богами й демонами.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагенцій.

Фото АП.

Без кодексу не буде виробництва і податків

Член депутатської групи «Солідарність» Олександр Сергієнко дав інтерв'ю з приводу проекту Податкового кодексу України

— Олександре Івановичу, скажіть, будь ласка, у чому концептуальна відмінність між урядовим податковим законопроектом та проектом Податкового кодексу, розробником якого є ви та Юрій Кармазін?

— Ми підготували Податковий кодекс, який передусім відповідає вимогам міжнародного законодавства. Урядовий проект кодексу — документ, де зібрано все, що було раніше, жодних змін уряд не зробив: як було незручне і незаконне оподаткування підприємств (податок на прибуток), таке воно і залишилося.

Річ у тому, що в усіх країнах податок на прибуток має дуже великий розмір — 42—45% прибутку, але ж так багато соціальних питань вирішується при цьому. Податок на прибуток практично ніхто не сплачує в цих країнах, весь прибуток використовується на збільшення виробництва, на створення додаткових робочих місць, на виплату додаткової заробітної плати робітникам, з якої ті сплачують гроші до бюджету. І якщо підрахувати, скільки вони сплачують податку на свій прибуток, на соціальні витрати, на медичне обслуговування, то вийде більше, ніж якби підприємство сплатило цей податок. Тому ми і пропонуємо прозорий податок на прибуток, тобто прибуток — це різниця, яку отримало підприємство від реалізації своєї продукції, і грошима, які воно затратило на це виробництво.

У проекті кодексу, пропонованому урядом, закладено такий принцип: нікого не цікавить те, скільки грошей ти витратив на виробництво. До витрат зараховуються тільки гроші, які вважає за доцільне податкова адміністрація. Є випадки, коли розрахований від такого неіснуючого прибутку податок перевищує сам прибуток. У проекті нашого кодексу враховано європейський досвід. Ми також передбачаємо можливість для підприємства, вже після того, як воно нарахувало свій прибуток, використати його на створення нових робочих місць, на покращання технічної бази і виплату додаткових премій та заробітної плати своїм працівникам.

— Досі серед вітчизняних економістів точаться суперечки про одне з головних питань податкової політики — податок на додану вартість. Якою мірою в цьому питанні ваші погляди відрізняються від позиції уряду?

— Податок на додану вартість у нас давно вже перетворився на податок з обігу, бо його сплачують незалежно від того, чи є якийсь прибуток, додана вартість, чи ні. Ми проти цього. Але, як стверджують закордонні фахівці, обчислити справжню додану вартість дуже незручно — треба додатково залучати та утримувати за державний кошт багато людей, які це робитимуть. Уряд пропонує зменшити чинний ПДВ до 17—18%. Та це не вирішує проблеми — в усьому світі цей податок має кілька рівнів. Ми запропонували 0%, 5%, 10% та 15%. 0% — ставка податку на ліки, дитячі товари, предмети першої потреби; 5% — на шкільні товари, дитяче взуття тощо (дитячий одяг, товари для престарілих); 10% — практично на всі інші товари, які ми споживаємо. 15% — це вже податок на автомобілі, шуби, коштовності тощо.

Далі — акцизи. В усьому світі акцизи використовуються, по-перше, для наповнення бюджету. Якщо податку з прибутку немає, є ПДВ і є ще один, основний наповнювач бюджету — алкоголь, сигарети, бензин і дизельне паливо, тобто ті товари, які не тільки не є вкрай потрібними, вони ще й шкідливі для нашого здоров'я. Тому на них є акциз. Розмір цього акцизу в усіх країнах встановлює держава, вона визначає і ціни на ці продукти. В усій Європі однакова ціна — щоб не треба було, наприклад, виїжджати на 10 кілометрів за кордон, заправлятися та повертатися назад. У цю ціну держава закладає акциз. Якщо ви після сплати акцизу отримали ще і якийсь прибуток — то вже ваші гроші, вони ніяк не оподатковуються.

Але в уряді навіть не змогли прочитати наш проект до кінця. Вони пишуть: «У проекті Сергієнка—Кармазіна немає акцизів на горілку, тютюн і т. ін». А це тому, що їх виписано окремим розділом, а в уряді навіть не змогли цього знайти. В цій ситуації уряд зрозумів, що проект, який вони запропонували, не можна приймати — він ніяк не стикується з тими кодексами, які є в інших країнах. А приймати кодекс Сергієнка—Кармазіна, тобто визнати свою поразку, теж не хочуть.

— А чи можливий компроміс, наприклад, у вигляді «Малого податкового кодексу»? Принаймні такі пропозиції від депутатів надходили.

— Ніяких «малих податкових кодексів» не може бути! Податковий кодекс — це документ, який містить усе потрібне для оподаткування, і ніяких інших законів не може бути, крім Податкового кодексу. Якщо ми робимо малий, отже, десь є і великий, є ще кілька законів? Тоді виробник розгубиться, його штрафуватимуть за той закон, якого він не знає, — його немає в цьому малому кодексі. Не може такого бути, ми можемо зіпсувати будь-яку ідею, але ж з нашою економікою не можна так поводитися. Ми останнім часом руйнували виробництво, і прийняття якихось малих та інших проміжкових кодексів руйнуватиме економіку й далі. Якщо немає можливості зробити нормальний Податковий кодекс, то не треба його готувати взагалі.

Утім, ми переконані, що Податковий кодекс Верховна Рада неодмінно прийме. Усі наші пропозиції надіслано уряду. Ми сказали: добре, в основі проект урядового Податкового кодексу і наш дуже схожі. Але ми подали зауваження і власну редакцію основних пунктів. Якщо тепер уряд винесе це на розгляд ВР, то ми впевнені: буде прийнято наші пункти в цьому урядовому кодексі. Тому вони цього і не роблять. Але ВР не може чекати так довго.

— Які ваші прогнози щодо термінів прийняття Податкового кодексу?

— Гадаю, після нового року одним з перших на розгляд ВР буде запропоновано проект Податкового кодексу. Бо підприємства не можуть працювати так, як сьогодні, і не можна бюджет формувати невідь з чого. Попередній бюджет наповнювався за рахунок продажу державних пакетів акцій, тобто приватизації. А надалі за рахунок чого? Якихось додаткових коштів? Та звідки візьмуться ці гроші? Всі податки, які були, вже заплановано в бюджеті. Тож якщо не буде кодексу —будуть якісь нові закони, братимуть гроші з наших громадян, більше нема з кого, адже підприємства практично не працюють.

«Фабрика фотонів» продукує унікальні можливості

Сьогодні одним із головних і вирішальних пріоритетів науково-технічного прогресу в багатьох країнах світу стало створення національних синхротронних центрів науки, технології і охорони здоров'я на базі спеціалізованих джерел синхротронного випромінювання.

Створення Українського національного синхротронного центру (УНСЦ) науки, технології і охорони здоров'я, або «фабрики фотонів», завдяки унікальним властивостям синхротронного випромінювання, яке має дуже широкий неперервний спектр випромінювання надзвичайно великої якості, що у мільйон разів вища за яскравість звичайної рентгенівської трубки, дасть змогу революційним чином збагатити можливості фундаментальних і прикладних досліджень у багатьох галузях науки, докорінно підвищити рівень технологічної культури промисловості і найновітнішої техніки, відкриє принципово нові можливості в медицині та екології.

Створення УНСЦ забезпечить якісно новий рівень розв'язання в Україні проблем фізики і хімії поверхонь, розробки принципово нових класів каталізаторів для хімічної промисловості, що є пріоритетною для України, та проблем цілеспрямованої інженерії та конструювання на атомно-електронному рівні принципово нової надструктури речовини та виробів новітньої промисловості, нанотехнологій та біотехнологій.

Буде створено оригінальну діагностичну базу на пучках СВ для розв'язання в Україні проблеми стандартизації, метрології і сертифікації розроблюваних нових унікальних матеріалів та виробів, у тому числі таких, як багатошарові структури і надгратки, модифіковані шари і профільовані поверхні монокристалів, об'єкти рентгенівської мікролітографії, прилади рентгенівської оптики та вироби субмікронних та нанотехнологій, для яких стандартні методи неруйнуючої діагностики малоінформативні і практично непридатні. Ефективними у цих випадках можуть бути лише розроблені в Україні для УНСЦ методи діагностики нового покоління, що використовують динамічні ефекти дифузного розсіяння. Це допоможе Україні налагодити виробництво конкурентоспроможної продукції.

УНСЦ допоможе розв'язати важливу для металургії, геології, біології, медицини та хімічної промисловості проблему технологічного контролю та експресного елементного аналізу, включаючи аналіз з чутливістю 10 — 8 г/г (станція рентгенівського флуоресцентного аналізу на пучках синхронного випромінювання).

На якісно новому рівні технологічної культури, тобто на пучках СВ, буде створено вперше в Україні основи технології мікролітографії, мікромеханіки та принципово нових субмікронних та нанотехнологій. Це дасть можливість одержувати конкурентоспроможні мікросхеми пам'яті і процесорні схеми з рекордними показниками щільності і тактової частоти відповідно, виготовляти мікромембрани, елементи оптоволоконних систем, сопла для розділення ізотопів урану, мініатюрні датчики та роботи, мікродеталі для мікромашинобудування тощо.

Серед нових унікальних можливостей, що забезпечить УНСЦ для України, найбільш важливі рентгенівські мікротомографія та мікроскопія процесів перетворення живих клітин та вірусів, збудників СНІДу, ранніх стадій онкозахворювань і ангіографія серцево-судинної системи людини із значно зниженим її дозовим навантаженням. Розробки в цій галузі дадуть можливість створювати в Україні нові засоби боротьби з цими хворобами та профілактики недугів. Проводитимуться на якісно новому рівні особливо важливі для України розробки відсутніх у нас нових матеріалів ефективнішої діагностики екологічного стану навколишнього середовища і здоров'я людини у зв'язку з необхідністю ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та інших техногенних чинників.

УНСЦ забезпечить надходження коштів зарубіжних партнерів та інвесторів, яке стримувалося відсутністю необхідної цільової державної фінансової підтримки цього проекту в Україні. Такі переговори ведуться з Оук—Ріджською Національною лабораторією США, Українським науково-технологічним центром, Міжнародним науковим фондом та іншими фондами.

Інститут металофізики ім. Г. В. Курдюмова Національної академії наук України разом з Національним науковим центром «Харківський фізико-технічний інститут» Міністерства освіти і науки України розробили оригінальні проекти джерел синхротронного випромінювання і діагностичних станцій, що не поступаються за показниками найкращим зарубіжним зразкам, а в деяких випадках випереджають світовий рівень. Україна має необхідний кадровий та науково-технічний потенціал, а підприємства України здатні створити потрібне діюче устаткування та обладнання джерел і більшості станцій за цільової державної фінансової підтримки.

Для прискорення та ефективнішого виконання цієї важливої справи передбачено виділення цільового державного фінансування в сумі 10 млн. гривень щорічно впродовж 2001—2003 років для першочергового забезпечення найважливіших робіт, що мають найширший спільний інтерес, до яких треба віднести будівництво УНСЦ, створення джерел синхротронного випромінювання за вітчизняними оригінальними проектами та найоригінальніших діагностичних станцій, які базуються на передових принципово нових розробках учених України і не мають аналогів у світі.

Треба зауважити, що мінімальна вартість створення УНСЦ становитиме тридцять мільйонів гривень, а оренда лише одного каналу СВ по десять годин на добу коштує сьогодні десять мільйонів гривень на рік.

УНСЦ і подібні джерела СВ — «фабрики фотонів» національних центрів інших країн світу екологічно абсолютно чисті і не становлять небезпеки для довкілля, не перевищуючи негативний вплив кольорового телевізора, але їх позитивний вплив важко переоцінити.

В. НЕМОШКАЛЕНКО,
академік НАН України;
В. МОЛОДКІН,
член-кореспондент НАН України.

Подарунок від читача

Шановні працівники газети «Голос України»!

У вересні цього року я виграв заохочувальний приз вашої газети — чоловічий піджак. Дуже прошу вас передати його одному з наших ветеранів війни, інваліду. Зробіть, будь ласка, йому приємність до Новорічних свят.

Ми з дружиною передплачуємо «ГУ» з самого початку виходу його у світ. Читаємо вголос (я читаю), бо їй це робити обтяжливо після перенесеного поширеного інфаркту. Інший раз сумуємо і радіємо, певно, як і всі ваші читачі.

Щира подяка колективу редакції газети за правду, вболівання і допомогу слабким, нужденним і похилим людям. Особливо сьогодні ми дуже гостро відчуваємо значимість теплого слова, яке краще від усіх ліків. Залишайтеся такими завжди!

Вітаємо вас всіх зі святами, десятиріччям виходу першого номера газети. Бажаємо міцного здоров'я, щастя, сімейного благополуччя, заслуженої поваги людей, успіхів у вашій нелегкій роботі на благо нашої любимої України!

З повагою
Володимир ШКУРАТОВ,
учасник війни,
заслужений учитель України.
Борзна Чернігівської області.

Від редакції. Виконуючи побажання нашого постійного читача, власний кореспондент в Чернігівській області Сергій Павленко напередодні Нового року вручив приз в урочистій обстановці у музеї імені М. Коцюбинського колишньому фронтовику, інваліду другої групи Івану Омеляновичу Горілому, який пройшов шляхами війни від її початку і до Берліна, має три бойові ордени, медалі за оборону Києва, Москви, за взяття Берліна, звільнення Варшави. Як будівельник він брав активну участь у будівництві камвольно-суконного комбінату, музичної фабрики, м'ясокомбінату, багатьох житлових будинків. Ветеран (до речі, передплатник «ГУ» з семирічним стажем) висловив щиру подяку Володимиру Георгієвичу за добродіяння, а газеті — за таке дружнє і співчутливе коло читачів.

Книга з перших уст

Унікальна книга «Трансформація громадянського суспільства» присвячена 70-й річниці колективізації в Україні.

Особливість видання в тому, що його складено з усних свідчень українських селян, які відчули на собі весь тягар колективізації. Кожен розділ ілюстровано колоритними «невідредагованими» інтерв'ю, що передають неповторність розмовного й діалектного мовлення. А свідчення очевидців доповнено науковими узагальненнями.

Цікаво, що автор цієї (понад 500 сторінок) історичної розвідки — американець Уїльям Нолл. Він уже вісім років живе у нас і добре опанував українську мову. Композитор за фахом, він написав більш як 20 наукових праць з соціології, антропології, етномузикології, етнографії. Більшість науковців (і в Україні, і у США) не вважають історію «з уст» достовірним джерелом відтворення минулого. Та У. Нолл каже:

— Не претендуючи на абсолютну об'єктивність, ми намагалися передати селянську точку зору на життя українського села 20—30-х років. Адже через одне-два десятиліття українські історики пошкодують про втрачену можливість дізнатися про ці роки правду, не спотворену документами радянської бюрократії.

Свідчення очевидців показали соціальний уклад села, форми ведення господарства, джерела одержання прибутку, побут, звичаї та обряди — до і після колективізації. Вийшла контрастна картина. Непідготовлене, несподіване порушення звичних форм господарювання спричинило деформацію селянського побуту й культури.

На думку автора, нинішню кризу в аграрному секторі України закладено ще тоді. А тепер, коли намагаються провести реколективізацію, селянство знову виявляється непідготовленим до нових форм життя.

У роботі над книгою У. Ноллу допомагали українські дослідники, що записали унікальні свідчення більш як 400 мешканців українських сіл: професор Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка Валентина Борисенко, співробітники Чернігівського історичного музею Віра Зайченко і Черкаського обласного краєзнавчого музею Галина та Микола Корнієнки, редактор журналу «Родовід» Лідія Лихач, доцент Харківського інституту мистецтв Лариса Новикова, тележурналіст Антоніна Палагнюк, науковий співробітник НАНУ Владислав Паскаленко.

На жаль, знайти селянина, який сам вступив до колгоспу, було вкрай непросто. Багато хто вже пішов із життя. І все-таки книга відбулася. Втім, без допомоги Посольства США в Україні, яке надало два гранти, це унікальне видання навряд чи побачило б світ.

Наталія ВЕРЕТЕННИК,
Олександр МУКОМЕЛА.

Оголошення

Металурги проти згортання експерименту

Закон у дії

Минув рік, відколи 64 підприємства гірничо-металургійного комплексу України працювали в умовах так званого економічного експерименту. Проводиться він фактично з подання Верховної Ради, яка торік восени прийняла відповідний закон.

— І позитивні зрушення навіч, — каже голова ЦК профспілки металургів Анатолій Пожидаєв. — Проте експеримент викликає певний опір. Опонентами виступають насамперед податківці разом з Міністерством фінансів. Та й у цілому Кабмін не в захопленні. З його ініціативи почалася ретельна перевірка підприємств —учасників експерименту. Як це у нас робиться —відомо. Отож металурги переконані, що мета підвищеної уваги очевидна: покласти край експериментові.

— Та що нетерплячіше уряд воліє згорнути експеримент, — каже генеральний директор «Металургпрому» Василь Харакулах, — то на місцях стає ясніше: закладені в ньому принципи стали еталоном партнерських відносин підприємств з державою.

— Експеримент не згортати треба, — додає генеральний директор асоціації «Трубосталь» Леонід Кcaверчук, — а поширювати на всі суміжні машинобудівні та металопереробні підприємства і галузі, якщо не на всю українську промисловість. Бо в ньому — шлях до здорового глузду в економіці, якого нині саме бракує.

Отакий конфлікт-парадокс, який поставив питання руба: бути чи не бути експерименту? А суть його дуже проста: рік тому металургійні підприємства почали працювати наче з чистого аркуша, вперше за останні роки отримавши справжню державну підтримку. Їм «заморозили» усі борги, ще й погодилися на пільгове оподаткування прибутків. Проте з однією умовою: усі обов'язкові поточні платежі до бюджету сплачувати без затримок. Такі побажання металургів зумів пролобіювати в парламенті, нагадаємо, народний депутат Вадим Гуров.

Результати не забарилися. Якщо чорна металургія останні роки працювала збитково, то менш ніж за рік відразу сягнула 34-відсоткової рентабельності. Чого досі не скажеш про підприємства, які не потрапили до числа учасників експерименту.

До бюджетів усіх рівнів галузь цього року переказала вдвічі більше коштів, ніж це було раніше. Нарешті самі підприємства отримали змогу поповнювати свої обігові кошти, вчасно розраховуватися за сировинні та енергетичні ресурси, витрачатися на модернізацію основних фондів, скорочувати заборгованість із зарплати. Яка, до речі, ще й зросла в середньому на 178 гривень.

Отож галузева профспілка готова довести ефективність експерименту. Тут чекають на Прем'єр-міністра Віктора Ющенка і навіть рішуче налаштовані запрошувати на принципову зустріч до «залізної» столиці держави і Президента України.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровськ.

Коментар оглядача

Важкі вериги

Уряд Віктора Ющенка не можна звинуватити, що він живе одним днем. Але вериги ручного управління економікою, які залишили йому у спадщину попередні керманичі, даються взнаки.

Інакше важко пояснити, чому — за умови, що металурги принципово дотримуються умов експерименту —уряд таки наполіг і парламент скорегував ці умови. Відтепер підприємства галузі сплачуватимуть не 9 відсотків податку на прибуток, як передбачалося експериментом, а 15. Проте на тлі загального для всіх 30-відсоткового податку на прибуток, погодьмося, пільга залишається відчутною.

Зрозуміло, що наповнення бюджету — одне з головних завдань Кабміну. Але чорна металургія — дуже інерційна галузь. Модернізувати, вивести її на передові рубежі, технічно переозброїти — для цього потрібен час і чималі кошти. За умов, коли держава не має змоги інвестувати металургію, треба всіляко підтримувати процес технічного переозброєння галузі, який тільки-но розпочався саме завдяки експериментові. Вперше за десять років.

До речі, українські металурги, насамперед робітники, одержують у десятки разів нижчу зарплату, ніж їх зарубіжні колеги. Та й взагалі фонд оплати праці в галузі становить лише 5 відсотків. На сьогодні — це головний козир, завдяки якому український метал витримує цінову конкуренцію на світовому ринку. Треба сказати, непереконливий козир. Але без якнайскорішого технічного переозброєння галузі інших не буде. Й уряду, який не випадково зветься реформаторським, про це не слід забувати.

Ігор НАУМЕНКО.

Не підсовуйте «контрабанду». Нас цікавить справа Гонгадзе

(Початок на 2-й стор.).

В атаку не просто на окремо взятого віце-прем'єра, а й на весь уряд Ющенка. Як стверджує Юлія Тимошенко, створено штаб (здогадайтесь, при кому?) для подолання політичної кризи, зумовленої справою Гонгадзе, а також боротьби з урядом. За агентурними даними лідера партії «Батьківщина», 4 січня о 14.00 Генпрокурора Михайла Потебенька викликали до штабу і вручили чітке завдання — порушити проти Тимошенко кримінальну справу. Потебенько начебто відрапортував, що до 10 січня, коли в парламенті повинні заслухати його інформацію про хід розслідування справи Георгія Гонгадзе, неслухняний віце-прем'єр буде «за гратами». Судячи з цих оперативних і точних даних, не перевелися ще в Україні майори Мельниченки. Ще Генпрокуратурі викривати і викривати «державних злочинців»...

Юлія Тимошенко переконана: уряд Віктора Ющенка —єдина команда, котра може повернути Україні цивілізований вигляд. У принципі, вона погоджується з думкою Миколи Обіхода про «людину на цій посаді»: «Віктор Андрійович — мудра людина, і він дуже добре розуміє природу всіх цих кримінальних справ, що порушуються Генпрокуратурою». Саме тому, за словами Юлії Володимирівни, прем'єр «кілька місяців підряд захищав свою команду всіма можливими засобами».

Отже, цікава ситуація вимальовується. Замість того, щоб шукати Гонгадзе і нарешті відповісти на всі запитання, зв'язані з цим загадковим зникненням, нас ошелешують перманентним процесом порушення кримінальних справ, за яким стирчать добре знайомі «вушка». Заяложений спосіб, від якого тхне нафталіном. Апчхи... Будьте здорові, «принципово» суворі слідчі. Адже вам таки доведеться доповісти у справі Гонгадзе. А це не «постанову про порушення» підмахнути.

Повна в нас демократія. Спасибі, ще не всіх пересаджали. Ще не всіх змусили замовчати... Ще не всіх оголосили злочинцями.

Людмила КОХАНЕЦЬ.

P. S. Як повідомляє міжнародна неурядова організація «Комітет захисту журналістів», торік у світі вбито 24 журналістів: у зв'язку з їхньою професійною діяльністю. У цьому списку і наш колега Георгій Гонгадзе. Між іншим, за аналізом комітету, працівники мас-медіа загинули в країнах, де «злочинці відчувають свою непокараність за вбивство журналіста». Але це нецікава інформація для нашої Генпрокуратури.

Свобода слова. Говоримо українською...

16 січня відповідно до постанови ВР від 19 жовтня 2000 року відбудуться міжнародні парламентські слухання щодо проблем інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України.

Попередній порядок денний парламентських слухань передбачає чотири теми: законодавче забезпечення свободи слова в Україні, виконання міжнародних зобов'язань у цій сфері, інформаційна безпека держави, проблема роздержавлення ЗМІ.

Планується, що після вступного слова Голови Верховної Ради Івана Плюща та виступів голови парламентського Комітету з питань свободи слова та інформації Олександра Зінченка і віце-прем'єр-міністра України Миколи Жулинського учасники слухань розпочнуть обговорення теми: «Виконання постанов Верховної Ради України, ухвалених за результатами попередніх парламентських слухань та дня уряду з питань інформаційної політики, а також інших нормативних актів стосовно цієї сфери» (аналіз причин невиконання, виявлені підходи, суперечності тощо). Також у першій половині дня передбачається розгляд ще однієї теми слухань: «Свобода слова в Україні (її стан, виконання зобов'язань перед міжнародними інституціями, законодавче забезпечення, тиск на ЗМІ) та державна підтримка ЗМІ».

У другій половині дня учасники парламентських слухань розглянуть теми: «Інформаційна безпека України. Аудіовізуальні ЗМІ та новітні технології в галузі масових комунікацій», а також «Проблеми роздержавлення ЗМІ». Під час виступів та дискусії планується порушити проблеми використання радіочастотного ресурсу, ліцензування, становлення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, створення системи Суспільного телебачення тощо.

З доповідями, співдоповідями та в обговоренні виступлять члени профільного комітету парламенту та Держкомінформполітики, секретар Ради національної безпеки і оборони Євген Марчук, керівництво Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, голова Національної спілки журналістів Ігор Лубченко, Уповноважений Верховної Ради з прав людини Ніна Карпачова, представники зацікавлених відомств та інституцій, іноземні учасники, керівники видавництв, ЗМІ, журналісти.

Робоча група сформулює рекомендації парламентських слухань, які планується ухвалити після їх завершення.

Як зазначив голова профільного комітету О. Зінченко, коментуючи майбутні слухання, на відміну від проведених у 1997-му та 1999 роках, вони будуть «багатоаспектними» і стосуватимуться не лише законодавчої бази, а й, наприклад, засад функціонування Інтернету, зокрема Інтернет-видань, взаємовідносин та координації дій профільних міністерств і відомств, роботи Національної ради з питань телебачення та радіомовлення, «інформаційних війн» тощо.

Олександр Зінченко очікує, що найголовнішим результатом слухань буде те, що «зацікавлені люди», які зберуться в сесійній залі, «поставлять найгостріші проблеми інформсфери» та обговорять міжнародний досвід, «віднайдуть схеми їх розв'язання», виробивши на основі рекомендацій слухань відповідні нормативні акти в майбутньому.

Інформаційне управління Верховної Ради України.

На спортивних аренах країни і світу

Біатлон. Кубок світу. Оберхоф (Німеччина). Жінки. Наша Олена Зубрилова посіла друге місце на дистанціях 7,5 км і 10 км.

Футбол. У Санкт-Петербурзі тривають матчі меморіалу видатного радянського воротаря і діяча ФІФА Валентина Гранаткіна для футболістів 1983 року народження. Збірна України, у складі якої футболісти на рік молодші, посіла перше місце у підгрупі. Підопічні Анатолія Крощенка виграли у збірної Таїланду — 1:0 і звели внічию поєдинки з командами Німеччини — 1:1 та Ірану — 1:1. Сьогодні українські юніори зустрінуться у півфінальному матчі зі збірною Росії.

У черговому матчі італійської Серії А «Мілан» мирно розійшовся із земляками з «Інтера». Андрій Шевченко цього разу не влучив у ворота. Але з 11 м'ячами й надалі очолює список найкращих бомбардирів.

Шахи. Український гросмейстер Олег Романишин став переможцем великого міжнародного турніру в Італії. На рахунку львів'янина — шість перемог і три нічиї.

Гандбол. Жінки. Кубок кубків. 1/16 фіналу. «Мотор» (Україна) — МКС (Польща) — 42:19. Це був дебютний матч як головного тренера запорізької команди для Леоніда Євтушенка, який очолює й національну збірну України. Цей колектив, як відомо, нещодавно став віце-чемпіоном Європи. Матч-відповідь — 13 січня.

Ліга чемпіонів. Група D. «Спартак» (Україна, Київ) — «Крім-Електа» (Словенія, Любляна) — 21:26. На жаль, наш чемпіон поступився. Але є об'єктивні причини. Надто виснажливий був турнір чемпіонату Європи для п'ятірки киянок, представлених у національному колективі. Адже срібні нагороди здобуваються нелегко.

А команду гостей можна назвати клубною збірною континенту. До речі, в її лавах успішно виступають колишні гравці збірної України Наталя Дерепаско та Інна Долгунь. До Києва з люблянськими гандболістками приїхала велика група підтримки. Десь із півсотні галасливих уболівальників із спецшумовими засобами. А ще з десяток журналістів. Велися прямі теле- і радіотрансляції цього поєдинку на Словенію.

Наступний матч киянки проведуть в Іспанії наступної неділі. Їхні суперниці — з клубу «Мілар-л'Еліана».

Хокей. Молодіжний чемпіонат світу. Москва (Росія). Матч за 1—2 місця. Чехія — Фінляндія — 2:1. Матч за 3—4 місця. Канада — Швеція — 2:1.

Баскетбол. Чемпіонат ПЄБЛ. БК «Київ» (Україна) — «Тапіолан Хонка» (Фінляндія, Еспо) —88:74. Це п'ята перемога українців у нинішніх змаганнях. Наступні поєдинки БК «Київ» проведе в Литві: 13 січня в Каунасі з «Жальгірісом» і наступного дня в Шяуляї — з місцевим клубом з такою само назвою.

На знімку: тренер БК «Київ» Олександр Коваленко взяв хвилинну перерву.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Редактор номера Людмила КОХАНЕЦЬ.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 120041.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України».

Зам. 0311003.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 01008, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 446-91-37, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com

Засновник і видавець — Верховна Рада України